

SLOVANSKÁ VZÁJOMNOSŤ

ᚱᚲᚲᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ
СЛОВАНСКА ВЗАИОМНОСТЬ

ROČNÍK XVIII. ČÍSLO 2 JÚN 2018

Založil Doc.Dr. Jozef Mravík, CSc. v roku 2001

OBSAH

KORENE A TRADÍCIE

M.Eliáš: E.Štúr: Naša sila je slabosť našich nepriateľov	5
S.Bajaník: K slovenským prínosom k Pittsburskej dohode	12
E. Dürrerová: Prejavy úcty M.R Štefánikovi....	16
V. Mezenecv: Dejiny sú najlepším učiteľom	18

PRJESTOR SLOVA

Spomíname na „osmičkové roky“	20
J. Handžárik: Ignorované historické dátumy a výročia	25
E. Chmelár: Nedajte sa zmanipulovať, oligarchia sa nedá	29
D. Bollová: Cesty Víťazstva	36
E. Dürrerová: Všeslovanské národopisné slávnosti – Slovanská Praha	38

KULTÚRA V TOKU ČASU

J. Mravík: Korene duchovnej kultúry Slovanov	40
Jubilujúci Viktor Timura	44
M. Soukup: Túry do literatúry J. Rezníkom	47
R. Pavlík: Velikáni našej histórie	48
M. Servátka: O jednej básni	51
D. Tropp: Nezabudnuteľný podvečer s Gerdzíkovom	52
Blahoželáme Jaroslavovi Macekovi	54
Spomíname na PhDr. Michala Eliáša, CSc.	55

ZAÚJALO NÁS

E. Zelenayová: Médiá v neslovenských rukách vyrábajú kauzy	56
Prvá Slovenská republika a jej armáda	59
J. Čarnogurský o knihe: ZSSR-Slovensko 1939-1945	61
Z. Pavelcová: Matičná spolupráca s krajanmi v Prahe	66
V. Skalský: Český dom v Bratislave	68
Ruské centrum vedy a kultúry v Bratislave	69

JUBILEÁ

Michal Eliáš: Jubileá v 3. štvrtroku 2018	70
---	----

SLOVANSKÁ VZÁJOMNOSŤ, ročník XVIII., číslo 2.

Vychádza štyri razy do roka

Vydáva Rada Združenia slovenskej vzájomnosti.

Výtvarný návrh obálky: Ladon©

Predseda redakčnej rady: Ing. Edita Dürrerová ,

šéfredaktor: Július Handžárik

Adresa redakcie: Dobšinského 16, 811 05 Bratislava,

e-mail: zsv@mail.t-com.sk, www.ozzsv.sk

ISSN 1335-9010, evidenčné číslo: MK SR EV1234/08. Vyšlo v júni 2018.

KORENE A TRADÍCIE

Ľudovít Štúr: Naša sila je slabosť našich nepriateľov -pred 170 rokmi sa konal v Prahe Slovanský zjazd- Michal Eliáš

Revolučný meruôsmy rok výrazne ovplyvnil svetové dianie. Revolúcia zrušila feudalizmus, občanom priniesla osobné slobody a mnohým národom samourčovacie práva a národné štáty. V Uhorsku mala svoje špecifiká. O to, čo iné národy dostávali automaticky, museli nemaďarské národy Uhorska úporne bojovať – petíciami, žiadosťami i so zbraňou v ruke. Ich predstavitelia boli za vyslovenie oprávnených požiadaviek vláčení po súdoch, stavaní pod šibenice. Neústupčivosť predstaviteľov maďarského revolučného hnutia v národnostnej otázke dovedla Slovákov do cisárskeho tábora.

Pod tlakom revolučnej situácie v Európe i v monarchii prijal 15. marca 1848 v Bratislave uhorský snem zákony, ktoré likvidovali základy feudalizmu v Uhorsku a otvorili cestu kapitalistickému spoločenskému poriadku. Zrušili urbárske poddanské povinnosti, cirkevné desiatky, zemepanské súdnictvo, nezdaniteľnosť feudálov, zároveň však šľachte zabezpečili štátne odškodné za zrušené feudálne služobnosti a ponechali jej obrovské majetky, ktorým držala v polofeudálnej porobe široké vrstvy roľníctva. Podľa prijatých zákonov bolo Uhorsko „národným maďarským štátom“, nemaďarské národy a národnosti nemali v ňom žiadne štátoprávne, kultúrne ani jazykové práva. Zákony nedôsledne likvidovali feudalizmus, veľmi obmedzene poskytovali demokratické práva a slobody ľudovým vrstvám a úplne odmietli práva nemaďarských národov a národností.

Pod vplyvom revolúcie v Európe a marcových zákonov, ktoré nezohľadnili slovenské národné požiadavky, sa aktivizovali aj Slováci. Dňa 28.marca 1848 sa zišli ich predstavitelia v Liptovskom

Mikuláši, zoštylizovali petíciu známu pod názvom Liptovské žiadosti. O mesiac neskôr (28.apríla) zostavil a prečítal Jozef Miloslav Hurban v Brezovej pod Bradlom Nitrianske žiadosti, ktoré formulovali národnorevolučné požiadavky obyvateľov podjavorinského kraja. Župná vrchnosť začala ich osnovateľov prenasledovať. Slovenský celonárodný program - Žiadosti slovenského národa - prijaté 10.mája 1848 v Liptovskom Mikuláši, boli vyvrcholením národno-emancipačných snáh niekoľkých generácií. Odpoveďou maďarskej vlády bolo vyhlásenie štatária a vydanie zatykača na Štúra, Hurbana a Hodžu. S utvorenou maďarskou revolučnou vládou sa rokovať nedalo. Vodcovia národného hnutia museli zo Slovenska utiecť. Pomoc hľadali u Slovanov.

Ešte pred mikulášskym zhromaždením odišiel 20.apríla 1848 Ľudovít Štúr do Prahy, kde ho prijali veľmi srdečne. Vysokoškolská mládež na čele s mladým Fričom bratský vzťah k Slovákom demonštrovala verejným spálením povestných protištúrovských „Hlasov o potrebe jednoty spisovného jazyka pre Čechov, Moravanov a Slovákov“. Štúrova slovanská koncepcia sa zakladala na myšlienke vzájomnej podpory slobodných a rovnoprávných slovanských národov. Na zakladajúcej schôdzi Slovenskej lipy v Prahe 30.apríla predniesol zápalistý prejav, v ktorom vyzýval k slovanskej jednote:

„Naše spojenie je naša sila a naša sila je slabosť našich nepriateľov. Ak sa slovanské národy spoja, nebudú viac sluhami, ale budú tým, čím budú sami chcieť. Až keď budú Slovanmi, budú slobodnými, budú aj Čechmi, Poliakmi, Chorvátmi, Srbmi, Slovákmí“.

V čase, keď sa národy Európy zjednocovali na národnom princípe, bolo treba ukázať svetu, že Slovania sa pokladajú za jedno etnikum. Ako cesty zjednocovania navrhol Štúr spoločné schôdze Slovanov, krajanské snemy, zakladanie spolkov na vzájomné zbližovanie, vydávanie novín a časopisov k vzájomnému prospechu, zlepšenie informácií o dianí v slovanských krajinách.

Podobnými úvahami sa zaoberali aj iní predstavitelia Slovanov a na ich základe vznikla myšlienka usporiadať všeslovanské

zhromaždenie – Slovanský zjazd. V posledných aprílových dňoch horlivo agitoval za jeho zvolanie Ľudovít Štúr, ktorý bol autorom prevolania Slovania, bratia! uverejneného 1.mája 1848 v Prahe. Bola to výzva prípravného výboru zjazdu k slovanským národovcom v Rakúsku.

„Slovania, bratia! Národy európske sa uzrozumievajú a zjednocujú. Nemci povolali ku zjednoteniu svojmu do Frankfurtu parlament. Na nás je, aby sme to, čo je nám najsvätejšie, statočne hájili. Prišiel čas, aby sme i my Slovania sa uzrozumeli a zjednotili svoje úmysly. A preto mnohým žiadostiam, poslaným k nám z rozličných slovanských krajín, radostne privoľujeme a pozývame všetkých Slovanov rakúskeho mocnárstva a vyzývame všetkých mužov majúcich dôveru národa, ktorým na všeobecnom našom prospechu záleží, zhromaždiť sa v staroslovanskej Prahe k dňu 31. mája t.r.“

Výzvu – prevolanie podpísal dvadsaťjedenčlenný prípravný výbor, v ktorom bol aj Ľudovít Štúr a František Palacký. Zvolávatelia zjazdu sa v prevolaní oproti pôvodnej všeslovanskej koncepcie zjazdu obrátili len na rakúskych Slovanov. Predstavitel'ov ostatných Slovanov pozývali len ako hostí. Bolo to v súlade s vôľou rakúskej vlády, ktorá bola proti všeslovanskému zhromaždeniu a vyhovovalo to aj austroslavistickej orientácii časti českej reprezentácie.

Proti zvolaniu zjazdu sa ostro stavali predstavitelia Nemcov a Maďarov. Proti nemu bol aj ruský cár Mikuláš I., ktorý s obavou sledoval oslobodzovacie hnutie slovanských národov. Preto bol aj jediným Rusom na zjazde ruský revolučný emigrant Michail Bakunin.

Prípravný výbor zostavil 27. mája program zjazdu a témy, o ktorých sa má na zjazde rokovať:

- O význame Slovanov v rakúskej ríši a ich vzájomných vzťahoch. Navrhujú slovanským národom, aby uzavreli národný spolok k vzájomnej ochrane a posilneniu, aby sa rakúska ríša, ako spolkový štát, zase zosilniť mohla.
- O pomere slovanských národov k ostatným národom ríše. Majú sa dohodnúť na národnom sneme vo Viedni s rovnakým počtom

zástupcov, s rovnakými právami a národnou nezávislosťou, úplnou vnútornou slobodou a spojiť sa v spolkový štát pod rakúskou korunou.

- O terajších pomeroch rakúskych Slovanov k ostatným Slovanom. Prerokovať urovanie rusko-poľských sporov, oslobodenie južných Slovanov spod tureckého jarma, situáciu Slovákov a Lužických Srbov. Pozornosť venovať povzneseniu slovanských vied a umenia – rozvinúť literárnu vzájomnosť, učenie sa slovanským rečiam, organizovať každoročné porady slovanských učencov a spoluprácu slovanských kultúrnych ústavov.

O prípravách Slovanského zjazdu boli oboznámení aj Slováci. Dňa 29.mája 1848 poslal z Prahy Jozef Miloslav Hurban pod pseudonymom Slavomil Bobrovec leták z Prahy na Slovensko, v ktorom vyzýva Slovákov k odhodlanému vystúpeniu a spojeniu sa s ostatnými Slovanmi v Rakúsku. Informuje o živote v Prahe a pohyboch ostatných slovanských národov v Rakúsku. Poukazuje na maďarskú neústupnosť a nevyhnutnosť ozbrojeného vystúpenia proti nim.

Slávnostné otvorenie zjazdu bolo 2. júna 1848.

Ráno o ôsmej hodine sa zišli delegáti v budove Múzea a v slávnostnom sprievode prešli cez Staromestské námestie do Týnskeho chrámu, kde pred sochami slovanských apoštolov Cyrila a Metoda vzdali vďaku za prebudenie ducha svornosti. Potom prešli na Žofín, kde bolo prvé zasadnutie. Otvoril ho zástupca prípravného výboru rytier Neuberka, ktorý privítal prítomných a uskutočnil voľbu predsedníctva zjazdu. Za predsedu zjazdu zvolili Františka Palackého, podpredsedami boli poľské knieža Lubomirski z Haliče a ilýrsky básnik a politik Stanko Vraz. Na zjazd prišlo 380 účastníkov, z toho bolo 320 oficiálnych delegátov, zvyšok tvorili neoficiálni účastníci a hostia. Zo Slovákov sa na zjazde zúčastnili: E. Štúr, J.M. Hurban, M.M. Hodža, P.J. Šafárik, B. Nosák – Nezabudov, J.B. Klemens, S. Beláni, S. Jurenka, J. Volko, A. Kubányi, M.M. Valášek, B. Abaffy, D. Sloboda, P. Senický, M. Čulen, A. Kellner, O. Bednarovič, B. Bozinský, G. Dianiška, J. Holub a A. Lukáč.

Predseda František Palacký na úvod povedal: „Čoho sa naši otcovia nikdy nenazdali, čo za mladi len ako krásny sen sme cítili v našom srdci, čo pred nedávnom sme si netrúfali ani dúfať, dnes sa stalo skutočnosťou. Slovania, bratia zo všetkých široko – ďaleko rozľahlých krajín vo veľkom počte prišli do staroslávnej Prahy, aby sa prihlásili k svojej veľkej rodine a podali si ruky k večnému spolku lásky a bratstva...“ .

Za Poliakov prehovoril knieža Lubomirski, Zdôraznil, že Slovania, tretí veľký európsky národ, podľa svojej národnej povahy nič iné nežiadajú, len rovnosť všetkých ľudí a dôslednú rovnosť všetkých národov. Potom vystúpili zástupcovia Chorvátov, Srbov, Moravanov a Čechov. Za Slovákov prehovoril M.M. Hodža.

Po nich sa ujal slova predseda československej sekcie Pavol Jozef Šafárik a predniesol svoj najrevolučnejší prejav v živote:

„Moje srdce sa šíri, vidiac vás, plní sa citom dosiaľ netušeným a horí splynúť s vašimi srdcami v jeden cit, v jednu myšlienku. Čo nás tu zhromaždilo? Hnutie národov trojeho plemena, hnutie, akého v dejinách ľudských doteraz nebolo, pod ktorým sa chveje a otriasa zem, pred ktorým utekajú mohutní obri, vláda bodákov a špehov klesá do hrobu, ľud sa hlási o dedičstvo od Boha dané – hnutie to i nami pohlo a tu nás zhromaždilo. Vláda bodákov a špehov nie je ďalej úplne možná. Národy sa hlásia o svoje večné práva ... Tí, ktorí nás odsudzujú, sú naši nepriatelia a utláčatelia. Tento stav vecí ďalej nemôže trvať. Lósy národov sú hodené: prišla i pre nás rozhodná doba, prv ako sme sa nazdali. Nevinnosť pred svedomím a Bohom nie je platná pred súdom sveta, súdom národov: buďto sa očistíme skutkom a dokážeme, že sme schopní slobody, alebo sa prelejme cvalom v Nemcov, Maďarov a Vlachov, aby sme neboli iným národom na obtiaž a urážku, aby sme nepreniesli našu hanbu a poníženie na našich synov. Z otroctva niet cesty bez boja k slobode – alebo víťazstvo a slobodná národnosť, alebo čestná smrť a po smrti sláva!“

Od 3. júna pokračovalo rokovanie zjazdu v sekciách. V československej, ktorú viedol P.J. Šafárik, bolo najviac – až 237 členov, v poľsko-ukrajinskej 61 a v juhoslovenskej 42 členov.

V centre pozornosti všetkých sekcií bola otázka zabezpečenia slobodného rozvoja slovanských národov, ich vzájomného rozvoja, ich vzájomnej podpory a spolupráce. Po prediskutovaní názorových rozdielov smerovali delegáti zjazdu k austroslavistickej koncepcii zachovania Rakúska a jeho prebudovania na federatívny štát, v ktorom mali mať rakúski Slovania zabezpečené všetky podmienky pre svoj národný rozvoj a postavenie zodpovedajúce ich početnej prevahe.

Slovenskí politickí vodcovia sa vyslovili za utvorenie zväzku slobodných slovanských národov v rámci jednotnej ríše a štátoprávne zabezpečenie ich rovnoprávnosti s jej ostatnými národmi. K Palackého austroslavistickej koncepcii pristupovali s výhradami. Zdôrazňovali, že zachovanie Rakúska nemôže byť hlavným cieľom slovanských národov. Ľudovít Štúr vyhlásil:

„Cieľ náš mal by byť zachovať rakúsku ríšu? Náš cieľ je zachovať nás. Najprv musíme slúžiť sebe, potom iným. Doteraz Rakúsko stálo a my sme hnili. Čo by nám povedal svet, keby sme o nič viac nestáli ako o zachovanie Rakúska. Pádom Rakúska nepadáme my ... !“

Štúr, Hurban a niektorí ďalší účastníci zjazdu navrhovali radikálnejšie riešenie slovanskej otázky. Všeobecné, umiernené, nezáväzné uznesenie ich neuspokojilo. Na osobitnej porade vypracovali a predložili zjazdu nový rozšírený program. Žiadali vypracovať Manifest k európskym národom, predložiť ho cisárovi, formulovať otázku Spolku rakúskych Slovanov, ich pomer k ostatným národom ríše a požiadavky jednotlivých slovanských národností, určiť prostriedky na presadenie cieľov zjazdu.

Medzi prostriedkami na presadenie cieľov zjazdu sa uvádzali: Dvakrát do roka konať slovanský zjazd vždy v inom meste, utvoriť Stály slovanský výbor, zbory podľa jednotlivých národností, Stály literárny výbor na kultúru a duchovnú reprezentáciu Slovanov. Tento Slovanský výbor má užívať len verejné a právne povolené prostriedky. Mocnosť tvoriacej sa slovanskej jednoty má byť len mravnou silou. Slovania sa dajú do boja, len ak ich ľudské i božské práva nebudú uznané a útlakom budú prinútení bojovať.

Špeciálne Žiadosti Slovákov a Rusínov predložené cisárovi vypracoval Hurban podľa mikulášskych Žiadostí slovenského národa. Obsahovali požiadavku, aby uhorskí Slováci a Rusíni boli Maďarmi uznaní za národ a mali s nimi v sneme rovnaké práva, aby mali svoje národné snemy, školy s vyučovacou rečou slovenskou alebo rusínskou od základných až po univerzitu, rovnoprávnosť všetkých národov, právo zakladať a udržiavať národné spolky ...

Jediným prijatým dokumentom bol **Manifest k európskym národom**, odsudzujúci politický a národnostný útlak, požadujúci rovnoprávnosť. Dôležitým bodom Manifestu bola požiadavka zvolania všeobecného zjazdu európskych národov na prerokovanie medzinárodných otázok. Mohol byť tento zjazd európskych národov istou obdobou dnešnej Európskej únie?

„Keď vystupujeme my najmladší, ale nie najslabší, na politické javisko Európy, podávame návrh na zvolanie všeobecného európskeho zjazdu národov na prerokovanie všetkých medzinárodných otázok. Presvedčení sme, že slobodné národy ľahšie sa dohodnú ako platení diplomati. V mene slobody, rovnosti a bratstva všetkých národov!“

Zjazd prerušilo júnové povstanie v Prahe. Po jeho krvavom potlačení už rokovania zjazdu neobnovili. Tým padli aj nádeje Slovákov vkladané do morálno-politickej intervencie zjednotených slovanských národov v ich prospech. Nádeje nesľuboval ani politický vývin v Uhorsku. V novozvolenom uhorskom sneme nebolo ani jediného skutočného zástupcu Slovákov, ktorý by presadzoval ich požiadavky formulované v mikulášskych Žiadostiach slovenského národa. Slovenskí politickí vodcovia v tejto situácii odišli do Záhrebu a spolu s Chorvátmi a Srbmi sa pripravovali na ozbrojené vystúpenie proti hegemonistickému protislovenskému kurzu peštianskej vlády.

Pred 20 rokmi (2.-5. júna 1998) a po 150 rokoch od Slovenského zjazdu sa v Prahe konal **Všeslovanský zjazd**, ktorý odsúdil prejavy násilia v medzinárodných vzťahoch, ponúkol ideu slovanskej vzájomnosti do služieb rozvoja európskeho a svetového spoločenstva, prihlásil sa k mierovej rovnoprávnej spolupráci všetkých národov a štátov, odmietol existenciu akýchkoľvek vojenských blokov, politiku veľmocenskej hegemonie

a nerovnoprávnosť hospodárskych vzťahov, pripomenul štátnym predstaviteľom, parlamentom a vládam ich spoluzodpovednosť za mierovú budúcnosť Európy i celého sveta. Postavil sa za rozširovanie kultúrnych stykov medzi všetkými národmi a štátmi, za rozvoj demokracie a slobôd, za politiku zvyšovania životnej úrovne a sociálne istoty všetkých ľudí našej planéty.

K slovenským prínosom k Pittsburskej dohode **Stanislav Bajaník**

V roku 1998 získal autor článku možnosť vidieť a dočasne uschovať originál Pittsburskej dohody (1918) v pracovni Matice slovenskej, keď ju priniesol predseda Slovenskej ligy v Amerike (SLvA) Ján Holý. Verné kópie vlastní o.i. Matica slovenská a Slovenská národná knižnica v Martine. Originál uložila SLvA do Mestského múzea v Pittsburgu. V tomto roku si 30.mája pripomíname 100 rokov od jej vzniku.

Často sme svedkami populárno-náučných, vedeckých, odborných či mediálnych ubezpečení o počiatocnom význame Pittsburskej dohody na ceste k našej štátnej samostatnosti. Pravda, v neodhateľnom súvisе s Clevelandskou dohodou z r. 1915. Menej sa už vie, pokiaľ sa čitateľ nezaujíma aj o vedeckú literatúru, o zložitých krokoch k jej definitívnej realizácii, za ktorými stáli aj významní Slováci, Slovania od Ruska, cez Európu až po Ameriku. Táto „deklarácia“ k spojeniu Slovákov a Čechov po 1.svetovej vojne je však kolektívne dielo vznikajúce v rokoch 1914-1918.

Slováci v Amerike a Rusku

Už septembrové **Memorandum SLvA** z r. 1914 (Slovenský Sokol 30.mája 1914) na základe dôslednej analýzy slovenského národného vývoja sa o.i. rázne vyslovilo „za úplnú samosprávu a voľnosť sebaurčovania tak na politickom, ako aj na kultúrnom a hospodárskom poli“ pre slovenský národ. V decembri toho roku SLvA - A. Mamatey ohlásil v Paríži, že „my žiadame samosprávu pre Slovensko, nie ako osobitný samostatný štát“, čím odpovedal na počiatocnú iniciatívu I. Daxnera st. s možnosťou pripojenia

k Uhorsku. Pripustil aj možnosť federatívneho usporiadania Slovenska s Rusmi, Čechmi, inými Slovanmi (napr. Poliakmi, Rusínmi a i.). Upozornil dokonca, že od „Maďarov by nám hrozilo menej nebezpečenstva, ako od bratov Čechov“. Tí prví by nás menej asimilovali, tí druhí opantali do svojich sídiel.

Na opačnom kontinente predseda revolučného výboru Slovákov v Petrohrade slovenský drotár Džavík (Veľké Rovné), neskôr dôverník Revolučného komitétu Čechov v Petrohrade, potom člen I. správy Zväzu Česko-Slovenských spolkov v Rusku, na Vianoce 1914 po divadelnej hre Bača spozornel pri upozornení istého inžiniera Čecha, že „My vás po válce počestíme a bude to naozaj dobré ...“ Napriek tomu ho upozornil, že „my ideme spoločne, ale za jedným cieľom – samostatnosť a nie kvôli počesteniu...!“, čo uznali aj ďalší významnejší Česi a Slováci v légiách v Rusku. Ich **Petrohradská** a j **Moskovská** dohoda (1915) jasne deklaruje „úplnú rovnoprávnosť jazyka českého a slovenského“, ako i samosprávne Slovensko, „politickú a jazykovú samosprávu“ v zjednotenom „bratskom zväzku“. J. Džavík ako Slovák tu zohral významnú národnú i politickú zodpovednú úlohu skôr, ako tam prišiel J. Dürich a M.R. Štefánik.

Americké autonómne Slovensko

Štefan Furdek, predseda **Prvej Katolíckej slovenskej Jednoty v USA** (PKSJ), už v januári 1915 v listoch jej redaktorovi J. Hušekovi volal po samostatnom Slovensku, bez Maďarov, v spojení so „Slavianmi“, aspoň na výchovu jednej modernej slovenskej generácie veriac, že „Slovák si zachová svoj charakter. I keby sme s Čechmi tvorili jeden štát, boli by sme s Ruskom najužšie spojení a náboženský ráz ruského národa pomáhal by len ideou Cyrilo-metodskou spojiť všetkých Slavianov do cirkvi katolíckej“. Súbežne **Amerikánsko-slovenskí socialisti** prejavili želanie, „aby Slováci a Česi žili v jednom štáte s dvomi jazykmi“. SLvA a České národné združenie sa 22. októbra 1915 dohodlo na uznaní **Clevelandskej dohody** a „federatívnom zväzku štátov, s úplnou národnou autonómiou Slovenska“. Podpísanou za Slovákov A. Mamateyom a Ivanom Daxnerom, čím prvý nadobro ustúpil od svojich počiatkových slovensko-maďarských úvah.

Hoci česká strana upozornila, že je T.G. Masaryk o texte informovaný, nebola to pravda. Navyše bol stúpencom inej koncepcie. Októbrové Prehlásenie proti Rakúsko-Uhorsku podpísali obaja predchádzajúci (autonómia sa nespomína) a už sa vyslovili za „Česko-slovenský štát“. SLvA sa však svojej autonómnej zásady nevzdala, čo deklarovala **Deklaráciou poverencov** (Štefan Osuský, Gustáv Košík) do Anglicka, Francúzska, Ruska presadzovať autonómne zásady Clevelandskej dohody, čo pravda vyvolalo „pobúrenie“ u T.G. Masaryka, ktorý ich hodlal oboch zadržať v Londýne. Prvý ostal, druhý sa s M.R. Štefánikom vybral do Ruska.

Slovenská neoblomnosť v Rusku

Pripojenie Slovenska k Rusku hlásal **Spolok Eudovíta Štúra**, v rozpore s vôľou Zväzu česko-slovenských spolkov, bojujúcich za Československo s jedným politickým národom. S jedným z možností po takomto kroku poškúňovala aj SLvA. Masarykovej koncepcii sa však upísal aj M.R. Štefánik, s ním v rozpore s poslaním a poverením od SLvA aj G. Košík. V dokumente o dohode sa totiž uvádza, že „životnými záujmami, tak i kultúrou a menovite krvnými zväzkami, želajú si (Česi a Slováci- pozn. autora) vyvinúť sa v jednotný politicky nedielný a slobodný národ“ ... Proti čomu protestoval Spolok E. Štúra i SLvA a čo sa zo slovenskej strany vnímalo ako porušenie Clevelandskej dohody - tzv. **Kyjevský zápis** z 29.8.1916. M.R.Štefánik to na svoju dobu videl z medzinárodného a vojnového hľadiska ako jediné povojnové východisko, čo umocnilo aj jeho protikomunistické presvedčenie po ruskej októbrovej revolúcii 1917. Lenže SLvA aj po odmietnutí financovať časopis v Rusku, prípravný výbor časopisu (G. Košík, J.G. Tajovský, J. Jesenský, V. Hurban a i.) vydali dokument, v ktorom prehlásili, že „Slováci volajú po slobodnom slovenskom národe a Slovensku sa v budúcom štáte musí zabezpečiť samospráva, voľnosť sebaurčenia a ďalšieho vývinu Samostatné Slovensko a samostatné české zeme spájajú sa v jeden štátny celok“. (19.10.1916).

Trpezlivosť amerických Slovákov

Pozície SLvA ostali nemenné. Americkí Slováci vo svojom upozornení T.G. Masarykovi, najmä keď docestoval do USA v roku 1918, trvali na tom, aby si ešte raz prečítal Clevelandskú dohodu

a v záujme odstránenia nedorozumení a z toho vyplývajúcich sporov, on „ako iskrený priateľ Slovákov“ by mal urobiť všetko pre ukončenie nedôvery Slovákov voči Čechom /nepozdávala sa mu Clevelandská dohoda/. Navyše žiadali od neho alternatívny zásah na to, aby sa „postaral, aby (Clevelandskú dohodu) smerodajní ľudia medzi bratmi Čechmi voči Slovákom rešpektovali, alebo aby zostavili novú dohodu, ktorá by v zmenenej situácii lepšie vyhovovala ...“ a to aj prijal.

Rozveselený i zmätený Pittsburgh

Slováci, Česi, aj iní Slovania zaplnili ulice Pittsburghu 30.mája 1918, aby sa o 4 h. popoludní zúčastnili slávnosti, kde o.i. T.G. Masaryk povedal: „Nuž bude to tak, že polovica bude česká, polovica slovenská. My sa rozumieme. Preto nie je a nebude reč o nijakom majorizovaní Čechov nad Slovákami. Vy budete doma pánmi a my budeme tiež doma pánmi.“ SLvA 29.5.1919 na XII. Kongrese vyhlásila, že : „Keď Slovensko bude svoje, keď vyrastie z detských sukničiek – vezme si, čo mu patrí,. A autonómia mu patrí“. V duchu Pittsburskej dohody zmenil svoj názor i Klub slovenských poslancov v Prahe (6.2.1920), keďže podľa nich by status autonómie „vyšiel Slovákov príliš draho“. Po Pribinovej Nitre (1933) a iných slovenských politických aktivitách sa Slovensko dožilo autonómie až roku 1938 a neskôr aj svojej štátnosti 1939-1945.

Hlas slovenskej emigrácie

Vyhnaní a vylúčení zo slovenskej spoločnosti, resp. z ČSR po r. 1945, podstúpili takmer päťdesiatročný zápas o obnovenie slovenskej štátnej samostatnosti, čo si Slovensko nemohlo dovoliť pod režimistickou kuratelou, dohľadom jednej strany a štátnej bezpečnosti. Pri príležitosti 60.výročia Pittsburskej dohody 30.mája 1978 slovenská zahraničná inteligencia (S. Žarnov, R. Dilong, J.G. Cincík, M.Š. Ďurica, K.M. Kirschbaum, J.A. Mikuš, I. Kružliak, V. Tomko, J. Loydl, J. Staško, F. Braxatoris, J. Okál', a i.) sústredená do **Svetového kongresu Slovákov** a iných zahraničných spolkov vyslala „Príhovor generácie rokov tridsiatych k mladším pokoleniam ...“, kde o.i. volala po novom boji Slovákov za „národnú identitu ..., slovenskú reč..., národnú jednotu..., nedotknuteľnosť slovenského územia..., demokratické myslenie..., politické predpoklady národného

života, slovenský národ v rodine národov na základe vlastnej štátnej samostatnosti“. Požadujú, aby sa Slovensko nestalo „predmetom politických čachrov mocností“..., vyzývajú „zorganizovať archív, v ktorom sa uchová historický materiál roztratený po celom svete ..., katedry slovenských dejín, reči a literatúry ..., Slovenské múzeá v USA ..., spojenie s rodným Slovenskom, ... disciplínou osobného a národného života“.

Nevina slovenského sveta

Vďaka nim, najmä SLvA, odboru v Rusku, i Európe, sa zrodil predsa len dokument, ako počiatkový moderný pokus o spravodlivé a demokratické riešenie národných a štátotvorných osudov Slovákov a Čechov.

Prejav úcty Milanovi Rastislavovi Štefánikovi v Ivanke pri Dunaji

V duchu motto: „Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem“, ktorého autorom nie je nik iný ako generál Milan Rastislav Štefánik, sa niesla pietna spomienka na jeho tragickú smrť.

3. mája 2018 sa uskutočnila už 28. Vlastenecká pochôdzka po slovenskom juhu – po Štefánikových pomníkoch v Šamoríne, Dunajskej Lužnej, Ivanke pri Dunaji - venovaná M.R. Štefánikovi, 100. výročiu ukončenia 1.svetovej vojny a padlým vojakom - Slovákom a Slovanom, ktorí položili životy za našu slobodu. Každoročne sa ho zúčastňujú žiaci základných škôl z vyššie menovaných lokalít a tento rok nebol výnimkou. Ako uviedol vo svojom príhovore jeho hlavný organizátor, autor aj realizátor projektu PhDr. Stanislav Bajaník, za úctyhodných 28 rokov sa tohto pietneho podujatia zúčastnilo viac ako 12 tisíc žiakov základných škôl z blízkeho okolia.

Organizátormi podujatia boli príslušné obecné úrady, miestne odbory Matice slovenskej v Dunajskej Lužnej, Šamoríne a Ivanke pri Dunaji, Združenie slovanskej vzájomnosti a Svetové združenie

Slovákov žijúcich v zahraničí, ktoré tu položili aj vence úcty a vďaky.

K dôstojnosti pietneho aktu prispela aj účasť Čestnej stráže Ozbrojených síl SR. Po kladení vencov za zvukov vojenskej hudby nasledovala hymna Slovenskej republiky a Českej republiky. Svojim krátkym vystúpením si uctil osobnosť a činy M.R. Štefánika štátny tajomník MO SR PhDr. Róbert Ondrejcsák PhD.

Pietna spomienka bola umocnená vystúpením domácej žiačky s príležitostnou básňou, Jozefa Šimonoviča s básňami Martina Rázusa: Vojačikova rozlúčka a Jaroslava Rezníka: Pieseň o vlasti, ako aj mužský spevácky zbor z Ivanky pri Dunaji s upraveným textom nádhernej piesne Kamaráti bratia, pomaly sa tratiaOdznali hymnické piesne Hej Slováci a Kto za pravdu horí.

Z 28. ročníka pietnej spomienky na tragickú smrť gen. M.R. Štefánika a jeho talianskeho sprievodu bolo prijaté **Memorandum** tohto znenia:

My, účastníci 28. ročníka pietnej spomienky na tragickú smrť gen. Dr. M.R. Štefánika a jeho talianskeho sprievodu zo 4. mája 1919, pri príležitosti 100. výročia ukončenia 1.svetovej vojny vzdávame osobitnú úctu a vďaku všetkým Slovákom a Slovanom, ktorí bojovali, alebo položili životy v rokoch 1914-1918 za našu slobodu. Svojimi obeťami vniesli do európskeho a svetového povedomia slovenský národ a otvorili cestu k jeho suverenite a samostatnosti. Za túto pomoc ďakujeme najmä Slovákom v Amerike a všetkým národom, ktoré s nimi zdieľali víťazstvá aj v prospech našej budúcnosti.

V Ivanke pri Dunaji, pri mohyle tragickej smrti gen.dr. M.R.
Štefánika, 3.mája 2018

Za organizátorov:

Stanislav Bajaník, MO Matice slovenskej v Dunajskej Lužnej

Edita Dürrerová

Dejiny sú najlepším učiteľom, ktorý má však zlých žiakov

Vladimír Mezencev

Takzvaný osmičkový rok, teda výročia významných udalostí najmä z rokov 1918, 1938, 1948 a 1968, je impulzom na uskutočnenie mnohých významných podujatí, ktoré sa pripravujú a organizujú na ich pripomenutie. Jedno z nich, ktoré už bolo tak trochu v predstihu, hostilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Usporiadalo ho však Veľvyslanectvo Ruskej federácie v Bratislave a medzi pozvanými bolo aj naše Združenie slovenskej vzájomnosti. Medzinárodnú vedecko–praktickú konferenciu Mníchovská dohoda z roku 1938: Historické ponaučenie, charakterizoval veľký počet významných ruských historikov, ktorí sa tragickým udalostiam z jesene spred osemdesiatimi rokmi cieľavedome venujú už celé desaťročia. Práve táto skutočnosť tak trochu príjemne „zaskočila“ niektorých našich odborníkov. Tí boli doteraz presvedčení, že ich ruskí kolegovia sa touto, pre Čechov a Slovákov bolestivou témou nezaoberajú. Už aj preto, lebo Veľká vlastenecká vojna /1941-1945/ je dodnes nevyčerpatelným zdrojom stále nových historických informácií, ešte neanalyzovaných a nespracovaných. Jeden z našich najuznávanejších vojenských historikov Dr. Jozef Bystrický ale tvrdí, že jeho ruskí kolegovia majú k dispozícii mnohé, nedávno pre nich sprístupnené dokumenty, či už nemecké, alebo ruské, ktoré im umožňujú dôkladne vniknúť a spoznať všetky okolnosti, ktoré súvisia s udalosťami v bavorskej metropole v roku 1938. Mníchov 1938 spustil reťaz udalostí, ktoré tak výrazne ovplyvnili aj dejiny slovenského národa, či už to bola nasledujúca Viedenská arbitráž, alebo Malá vojna na východnom Slovensku, v ktorej sa horthyovské Maďarsko predstavilo v úlohe nenásytného agresora.

O význame tejto konferencie svedčí aj samotná účasť vedeckých kapacít z Ruska – zástupcu vedúceho Federálnej archívnej agentúry Andreja Jurasova, hlavného špecialistu Ruského štátneho vojenského archívu Valerija Arcybašajeva, člena predstavenstva Ruskej historickej spoločnosti, riaditeľa fondu História vlasti

Konstantína Mogilevského, riaditeľa Ústavu ruskej histórie Ruskej akadémie vied a člena predsedníctva Ruskej historickej spoločnosti Jurija Petrova, predsedníčky nadácie Historical Perspective Natálie Naročnickej a prezidenta Ruskej štátnej univerzity pre historické vedy Jefima Pivovara.

Ani slovenská strana sa nedala zahanbiť. Medzi vystupujúcimi boli riaditeľ Múzea SNP Stanislav Mičev, predsedovia Matice slovenskej a Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Marián Gešper a Pavol Sečkář, výkonný riaditeľ Slovenského literárneho ústavu Matice Slovenskej Pavol Parenička, pracovníci Katedry medzinárodných vzťahov a diplomacie Univerzity M.Bela v Banskej Bystrici Mária Holubová a Marek Syrný, pracovník Múzea SNP Juraj Lepiš a už spomínaný, jeden z najuznávanejších slovenských historikov, špecialistov na obdobie II.svetovej vojny, vrátane SNP, Jozef Bystrický z Vojenského historického ústavu. So svojou prednáškou vystúpil aj spolupredseda Rusko-českej komisie historikov a archivárov Jan Němeček.

„Dejiny sú najlepším učiteľom, ktorý má však zlých žiakov“, povedal v úvode svojho vystúpenia A.Jurasov. touto jednoduchou a zrozumiteľnou vetou povedal veľmi veľa. Za jeho slovami sú životné skúsenosti ľudstva, že prekrúcanie dejinných udalostí a teda ich falzifikácia prináša vždy veľmi nepriaznivé dôsledky. Tak to bolo a žiaľ, tak to je i dnes. Mnohí pseudohistorici porovnávajú Mníchovskú dohodu, skôr by sa malo hovoriť o Mníchovskej zrade, s tzv. Paktom Molotov – Ribbentrop, ktorý podpísal Sovietsky zväz s Nemeckom o rok neskôr, teda v roku 1939. S takýmito teóriami prichádzajú najmä tí, ktorí chcú znížiť či dokonca bagatelizovať rozhodujúci podiel ZSSR na porážke hitlerovského nacizmu.

Súčasťou tejto významnej a dôkladne pripravenej konferencie bolo aj otvorenie výstavy, venovanej 80.výročíu Mníchovskej dohody v roku 1938 v priestoroch Múzea SNP, kladenie vencov k Pomníku Sovietskej armády v Banskej Bystrici a úvodné vystúpenie radcu vyslanca Veľvyslanectva Ruskej federácie v Bratislave Andreja Šabanova.

PRIESTOR SLOVA

Spomíname na „osmičkové roky“

Rok 2018 je pre mnohých ľudí u nás dôvodom na pripomínanie stého výročia vzniku nádejného štátu Česko-Slovensko. A pre niektorých ľudí je to dokonca zámienkou, aby už od začiatku tohto roka oslavovali výročie jeho vzniku, hoci medzičasom ten štát vinou pražskej politiky už dávno dvakrát zanikol – je to také komické počínanie, ako keby definitívne a dvakrát rozvedení manželia zrazu oslavovali výročie svojho sobáša.

V tejto súvislosti preto uverejňujeme dva materiály, ktoré kvalifikovane a hodnoverne informujú čitateľa o okolnostiach zákonitého zániku bývalého Česko-Slovenska, nakoľko ich autori boli významnými politickými osobnosťami bývalej ČSFR.

Prvým je článok Štefana Cifru spolu so záznamom vystúpenia poslanca Vladimíra Mináča vo Federálnom zhromaždení pri hlasovaní 30.10.1989 o tzv. „trojjedinej ústave ČSSR“, ktorá mala v štáte znova „zabetónovať“ český centralizmus (uverejnené v Literárnom týždenníku č. 9-10/2018) a druhým je výpoveď emeritného veľvyslanca ČSFR v Kanade Antona Hykischeho o vzniku nástupníckych štátov a o doteraz prežívajúcej a stále priživovanej referendovej lži (uverejnené v Literárnom týždenníku č. 11-12/2018).

Mináčov zástoj v boji proti „trojjedinej“ ústave - Štefan Cifra

Literárny týždenník ktorého 30.výročie založenia si t.r. pripomíname, predstavoval v dusnej atmosfére prípravy tzv. „trojjedinej“ ústavy dar spisovateľskej inteligencie slovenskému národu. Okrem okrúhlych stolov sa v súvislosti s prípravou ústavy LT nezameniteľne zasadil aj

o návrat slovenského znaku s dvojkřížom na trojvrší do štátneho znaku vtedajšej federácie. Oživil tým v rokoch normalizácie umlčovaný proces národného uvedomenia Slovákov ako svojbytného národa s vlastnou históriou, súčasnosťou i záujmom o budúcnosť rešpektujúcu jeho záujmy.

Napriek tomu že podľa ústavného zákona č. 143/1968 Zb. o česko-slovenskej federácii sa predpokladalo, že Slovenská socialistická republika (SSR) a Česká socialistická republika (ČSR) ako jej členské štáty, prijímú vlastné (národné) ústavy, k ich prijatiu nedošlo. Naopak, pripravovalo sa prijatie tzv. „trojjedinej“ Ústavy ČSSR, ČSR a SSR, ktorému predchádzalo zrušenie ustanovenia o vlastných ústavách republík. Išlo o zrejmy zámer demontovať z ústavného systému zákaz majorizácie, t.j. princíp parity (=jeden k jednému), ktorý sa uplatňoval rovnosťou hlasov za ČSR a SSR v Snemovni národov Federálneho zhromaždenia (FZ) ČSSR. Tieto prípravy akcelerovali práve v rokoch 1988-1989. A tak s odvolávaním na závery XVII. Zjazdu KSC (24.-28.3.1986) skupina poslancov predložila 26.10.1989 iniciatívny návrh ústavného Zákona FZ ČSSR o spôsobe prijatia novej Ústavy ČSSR, ČSR a SSR. Aby si KSC zabezpečila jeho „priechodnosť“, museli – na príkazy ÚV KSC – s návrhom vyjadriť súhlas obe národné rady, Česká národná rada (ČNR) a SNR. V návrhu, ktorý prerokúvala na mimoriadnej schôdzi SNR (30.10.1989) pod vedením V. Šalgoviča, sa o.i. uvádzalo: „Zrušuje sa článok 142, ods. 2 ...“, teda ustanovenie o prijatí vlastných ústav republikami.

V rozprave návrh otvorene kritizovali poslanci **Vladimír Mináč, JUDr. Vasil' Bejda, DrSc., a Ing. Ján Majer**. Protestovali proti netransparentnosti schvaľovania postupu (keď už nebolo známe znenie návrhu ústavy), porušeniu suverenity národa a národných republík, silnej centralizácii, silnejšej ako v bývalom unitárnom štáte. **A hlasovali proti**. V bývalom režime to bolo neslýchané(!), no zároveň prejav ich obdivuhodnej odvahy. SNR návrh napriek tomu schválila (za bolo 118 poslancov, proti 7 poslancov, 6 poslancov sa zdržalo hlasovania). Onedlho však, našťastie, prišiel november 1989, ktorý zrušil v Ústave ČSSR deklarovanú vedúcu úlohu KSC (29.11.1989) a zamedzil prijatiu „trojjedinej“ ústavy. Aj vďaka vyhláseniu výboru slovenských historikov z Ústavu historických vied

SAV, ktoré deklaroval Anton Hrnko, SNR zrušila 6.12.1989 svoje uznesenie z 30.10.1989. Pritom trvala na postupe vytvorenia najskôr samostatných ústav oboch republík až potom ústavy federácie (To isté urobila 19.12.1989 ČNR). Neskôr SNR odsúhlasila názov „Slovenská republika“, schválila Zákon o používaní štátneho znaku, štátnej vlajky, štátnej pečate a štátnej hymny SR (1.3.1990), ktorý navrátil historický symbol – slovenský dvojkríž na trojvrší ako oficiálny štátny znak SR – do štátneho znaku vtedajšej federácie.

Poslanec SNR národný umelec V. Mináč proti spomínanému návrhu ústavného zákona č. 143/1968 Zb. v rozprave na zasadaní SNR 30.10.1989 ostro vystúpil. Jeho doteraz neuvyverejnovaný prejav, ktorý je prejavom tak hlbokého národného uvedomenia, ako aj jeho osobnej odvahy, prinášame z prepisu stenografického záznamu v úplnom znení, bez redakčných zásahov. Osobitne dávame do pozornosti jeho záverečné slová: „Poslanci sú zodpovední svojím voličom a svojmu svedomiu. Preto ja budem hlasovať proti návrhu skupiny poslancov Federálneho zhromaždenia“. Nimi sa V. Mináč verejne postavil proti vedúcej úlohe KSC či KSS, ktorej bol členom, keďže – v záujme obhajoby národných práv Slovákov - odmietol rešpektovať najvyššie stranické rozhodnutie.

Vystúpenie Vladimíra Mináča v Slovenskej národnej rade v Bratislave 30.10.1989 proti tzv. „trojjedinej“ ústave a za slovenskú suverenitu.

Vážený súdruh predseda, súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci, o budúcnosti našich národov sa rozhoduje každým dňom. Prirodzene, nie každý deň si to uvedomujeme. No sú dni, ktoré nám ono rozhodovanie približujú a pripomínajú. Také sú zaiste dni, v ktorých sa má zrodiť naša nová ústava či naše nové ústavy. Nič nie je horšie ako špekulácie a politické licitácie vtedy, ak ide o základné veci ústavy. Základné zákony národných republík a federácie sú takou základnou vecou, ktorá by mala určiť všetky aspekty nášho života i nášho spoluzitia na dlhé roky.

Základný zákon musí vychádzať zo skutočnosti, z ekonomickej, sociálnej a kultúrnej situácie obidvoch národných republík, zo štátoprávneho povedomia ich občanov. Nové ústavy by teda mali potvrdiť to, čo potvrdil život: základnú samostatnosť národných

republik vo všetkých oblastiach života. Mali by v nich byť presne určené tie okruhy pôsobnosti, ktoré národné republiky delegujú federácii. Lebo musí byť jasná, presná, zrozumiteľná pre všetkých občanov, lebo národné štáty i federálny štát, to nie je niečo mimo alebo nad občanmi, štát to sú združení občania, schopní v každej chvíli rozhodovať o svojom osude. Práve ústava je prostriedok, ktorým si občania uvedomujú svoju národnú i štátnu identitu. Ústavy národných štátov teda musia byť suverénne, suverénny národ sa dá vysloviť iba suverénnou ústavou. Tu nemožno čarovať a čachrovať, vyťahovať z mieška novú trojjedinosť, jednotnú ústavu, v ktorej sú viac-menej ukryté ako matriošky ústavy národných štátov.

Osobitne pociťuje nevyhnutnosť suverenity národná kultúra. Všetky proroctvá a predstavy o zániku národných kultúr, o pohlcovaní kultúr malých národov kultúrami veľkých národov sú chybné. Všetko je naopak. Stále je zrejmejšie, že svet chce byť rozličný, že aj v rozličnosti je zmysel ľudskej existencie a že podoba tejto rozličnosti sa formuje práve v národných kultúrach. A každá národná kultúra tenduje k suverenite nielen národnej ale aj štátnej.

O otázkach prirodzených práv by sa nemalo diskutovať a nemali by sa spochybňovať v akomkoľvek návrhu ústavného zákona a pod nijakou zámienkou, ani pod dobre myslenou, by sa nemalo zasahovať do výsostných národných práv. V slovenskej národnej republike nemôže napríklad existovať Československá televízia v Bratislave (tak isto Československý rozhlas v Bratislave, už čoskoro aj Československý film v Bratislave). Slovenská televízia, slovenský rozhlas, slovenský film sú neoddeliteľnou súčasťou slovenskej národnej kultúry, a teda aj znakom národnej a štátnej suverenity. To je len jeden príklad za všetky. Ak sa budeme nazdávať, že nejakým spôsobom obídeme právo moderného socialistického národa, všimne iba neprekonateľné prekážky pre budúcnosť, pripravujeme iba nové nešťastia.

A ešte niečo, o čom tu nikto nestratil ani slovo, Možno ani niet dôvodov, aspoň nie dosť objektívnych historicko-spoločenských dôvodov na to, aby sme menili ústavu. Naopak, je veľa konkrétnych dôvodov, pochádzajúcich z každodennej politickej praxe, na to, aby sa dodržiavala platná ústava, ktorú administratívne centrum sústavne porušuje.

Súdržky a súdruhovia, zákon, ktorý navrhuje skupina poslancov Federálneho zhromaždenia, zabraňuje každej diskusii o novej ústave, keďže dopredu určuje jednu jedinou možnosť novej ústavy, keďže odmieta možnosť hocikakej alternatívy, najmä samostatných republikových ústav, keďže protidemokraticky oktrojuje pred celou ľudovou diskusiou novú podobu ústavy. Poslanci sú zodpovední svojim voličom a svojmu svedomiu. Preto ja budem hlasovať proti návrhu skupiny poslancov Federálneho zhromaždenia.

Ďakujem Vám za pozornosť.

Splnenie dávneho sna – Anton Hykisch

Vznik samostatnej Slovenskej republiky som privítal ako splnenie dávneho sna ešte z čias totalitného režimu. Prvý január 1993 patrí medzi najšťastnejšie dni môjho života. Bol som vtedy ako dezignovaný veľvyslanec s manželkou v hlavnom meste Kanady v Ottawe. V posledný deň roku 1992 o polnoci sme s krajanmi vztýčili vlajku Slovenska pred budovou bývalého veľvyslanectva česko-slovenskej federácie. Ráno 1. januára 1993 v rezidencii generálneho guvernéra Kanady som sa zúčastnil na novoročnej recepcii diplomatického zboru, bolo tam vyše dvesto diplomatov i novinárov z celého sveta. Hneď na začiatku generálny guvernér Kanady Ramon Hnatyshyn – ako najvyšší predstaviteľ hlavy štátu anglickej kráľovnej Alžbety – ukázal na mňa a pokynul, aby zhromaždení hostia vytvorili koridor. „Považujem si za česť pozvať k sebe veľvyslancu Slovenskej republiky, aby som mu vyjadril našu gratuláciu. Excelencie, dámy a páni. Na mape sveta pribudol nový štát samostatné Slovensko“. Ako v snách som dokráčal ku generálnemu guvernérovi, ktorý ma objal. Sieň naplnil potlesk prítomných. Ramon Hnatyshyn, syn ukrajinského prisťahovalca, vedel, čo cítim ako predstaviteľ nového slobodného štátu. Obaja sme sa šťastne usmievali.

Od tých čias uplynulo 25 rokov. Štvrt' storočia žijú vedľa seba v pokoji a spolupráci dve nové republiky, dnes už členské štáty Európskej únie. Len s počudovaním sledujem, ako v týchto dňoch vo verejnoprávných televíziách oboch štátov znejú nekonečné náreky nad rozpadom spoločného štátu, nad „nelegitímnosťou“ rozchodu, nad „chýbajúcim“ referendum, nad rozpadom, ktorí spáchali zlí a darební politici Klaus a Mečiar poza chrbát nič netušiacich občanov.

Sú to vedomé či nevedomé lži a klamstvá niektorých zaslepených jednotlivcov, ovládajúcich mnohé masmédiá. Nezávislé republiky, Slovenská a Česká, existujú – a veľmi úspešne – už 25 rokov. Je to viac rokov, ako trvala predvojnová legendarizovaná masarykovsko-benešovská Česko-slovenská republika, ktorá po 20 rokoch zomrela na neliečenú smrteľnú chorobu centralizmu, na neschopnosť vtedajšej vládnej elity riešiť otázky veľkej časti štátu, predovšetkým problémy Slovákov a Nemcov.

Vieme z histórie, že nové štáty nevznikajú referendumami, ale v časoch náhlych zvrátov, revolúcií, vojen. Mimochodom, referendum nevznikla ani prvá Československá republika. A o dobrovoľnom rozchode dvoch národov v Českej a Slovenskej Federatívnej republike na jeseň 1992 rozhodli štyri parlamenty nedávno zvolené v slobodných voľbách: Slovenská národná rada, Česká národná rada a dve snemovne Federálneho zhromaždenia: Snemovňa ľudu a Snemovňa národov. Kto tu hovorí o nezákonnosti a neústavnosti, je klamár alebo blázon. Ústavne čistý a legitímny pokojný rozchod našich dvoch republík sa dnes v politológii na celom svete považuje za vzorový príklad. Uvedomme si, že po páde komunistických režimov v Európe vzniklo 23 (slovom: dvadsaťtri!) nových štátov. Rozpadli sa tri federácie: sovietska, juhoslovanská a československá. A práve rozpad Česko-Slovenska sa odohral bez jedinej kvapky krvi, bez jediného zaucha.

Slovensko a Česko sa znova zišli v Európskej únii. Vzťahy medzi našimi štátmi sú nadštandardne dobré. Oba štáty slobodne súťažia na európskom javisku. Príbeh Slovenska je succes story. /krátené/

Ignorované historické dátumy a výročia Július Handžárik

Už dávno pred nástupom roka 2018 sa v neslovenských médiách hlavného prúdu na Slovensku rozprúdila hlučná kampaň na oslavovanie storočnice vzniku Česko-Slovenska, čiže 28. októbra 1918 a ďalších “osmičkových” dátumov a tie oslavy sa ihneď prvého

januára aj začali, paradoxne práve oslavovaním uvedeného októbrového dátumu! Viacerí z oslavujúcich pri tom svojom osmičkovom nadšení napočudovanie zabudli aj na aktuálne okrúhle dvadsiatepiate výročie vzniku súčasnej demokratickej Slovenskej republiky a všetci ignorovali ostatné historické dátumy, kolikujúce postupné české deformovanie a napokon aj zánik toho oslavovaného štátu, ktorý mal byť spoločným štátom našich dvoch bratských národov. Keďže oslavy storočnice budú zrejme prebiehať po celý rok, pripomeňme si aspoň najdôležitejšie z týchto dátumov, aby nám ich nadšení oslavovači nemohli znova zamlčať.

29. februára 1920, dva mesiace pred prvými parlamentnými voľbami, nikým nevolené pražské “Národné zhromaždenie” prijalo ústavu, ktorá nádejné federatívne koncipované Česko-Slovensko kodifikovala ako unitárnu ČSR s jednotným “československým národom” a “československým jazykom”. Tým českí politici vložili do základov vznikajúceho štátu časovanú bombu, ktorá ho napokon musela zničiť.

6. októbra 1938 predstavitelia politických strán na Slovensku uverejnili v Žiline Vyhlásenie o autonómii Slovenska v rámci česko-slovenského štátu a 8. októbra spolu s členmi pražskej vlády v tomto zmysle podpísali Žilinskú dohodu.

22. novembra 1938 pražský parlament schválil ústavný zákon č. 299/1938 Zb.z.a n. o autonómii Slovenskej krajiny, čím úradne vrátil štát aj k pôvodnému názvu Česko-Slovenská republika.

15. decembra 1938 Národné zhromaždenie v Prahe schválilo zmocňovací zákon (ústavný zákon č. 330 Zb. z. a n.), ktorý na dobu dvoch rokov zmocňoval prezidenta republiky meniť zákony, ústavné zákony i Ústavu Č-SR a splnomocnil pražskú vládu spravovať štát mimoriadnymi vládnymi nariadeniami.

Tento ústavný zákon zmenil demokratický režim v Č-SR na režim autoritatívny, vopred legalizoval chystaný český vojensko-policajný útok proti autonómnej Slovenskej krajine z 8. na 9. marca 1939, ktorým bol definitívne rozbitý spoločný štát a nepriamo oprávňoval č.-s. prezidenta Emila Háchu aj k tomu, že 15. marca 1939 vyhlásil priamo z Berlína kolaborantský štát Protektorát Čechy

a Morava, za čo potom mohol ako prezident (Staatspräsident) PČaM (spolu s českými členmi bývalej č.-s. vlády), slúžiť Hitlerovi na čele toho kolaborantského štátu až do 5.mája 1945.

Ale vráťme sa k najdôležitejšiemu dátumu, na ktorý oslavovači osmičkových výročí akosi zabudli - a zrejme naň zabudli naozaj! Ide o dátum 8.januára 1918 - vtedy Kongres Spojených štátov amerických schválil Wilsonových štrnásť bodov, ktoré sa po skončení prvej svetovej vojny stali základom mierových zmlúv víťazných demokratických mocností s porazenými vojnovými štátmi.

Woodrow Thomas Wilson (1856-1924) bol od roku 1910 guvernérom štátu New-Jersey a na jar v roku 1910 ho zvolili ako demokratického kandidáta za prezidenta USA. Na začiatku prvej svetovej vojny presadzoval neutrálnu politiku a usiloval sa sprostredkovať mier medzi bojujúcimi stranami, ale po vyhlásení neobmedzenej ponorkovej vojny zo strany Nemecka sa priklonil na stranu Dohody. V roku 1918 vystúpil so 14 bodmi mierového programu, zúčastnil sa na mierových rokovaníach vo Versailli a osobne sa veľmi aktívne angažoval za založenie Spoločnosti národov - predchodcu dnešnej OSN. Húževnatým presadzovaním zásady samourčovacieho práva národov sa významne zaslúžil o povojnové konštituovanie samostatných národných štátov v strednej a východnej Európe a za svoje mierové úsilie obdržal v roku 1919 Nobelovu cenu mieru.

Wilsonových 14 bodov mierového programu obsahovalo:

1. Zákaz tajnej diplomacie a otvorenosť medzinárodných zmlúv
2. Voľnosť všetkých morí počas mieru i počas vojny
3. Slobodu hospodárskeho rozvoja každého štátu
4. Obmedzenie zbrojenia a vojnových príprav
5. Spravodlivú a nestrannú úpravu otázok kolónií
6. Vyprázdnenie obsadených území v Rusku a vyhlásenie samourčovacieho práva ruského národa
7. Vyprázdnenie Belgicka od okupačných vojsk
8. Opustenie okupovaných území Francúzska a pripojenie Alsasko-Lotrínska naspäť k Francúzsku
9. Naplnenie všetkých národnostných nárokov Talianska

10. Zabezpečenie nezávislého vývoja všetkých národov Rakúsko-Uhorska
11. Vyprázdnenie Rumunska, Srbska a Čiernej Hory od tureckých vojsk
12. Zabezpečenie autonómie všetkých národov pod tureckou nadvládou a internacionalizácia Dardanel
13. Zriadenie nezávislého poľského štátu s vlastným námorným prístavom
14. Zorganizovanie a konštituovanie Spoločnosti národov.

Predstavy dohodových mocností o povojnovom usporiadaní Európy boli rozdielne, v mnohom boli ešte ovplyvnené postfeudálnym uhlom pohľadu a rôznymi imperiálnymi či koloniálnymi záujmami, takže sprvu neposkytovali veľké nádeje na oslobodenie stredoeurópskych národov z jarma stáročných polofeudálnych ríš. Až vstup demokratickej mocnosti USA do vojny a hlavne deklarovanie predstavy Spojených štátov amerických o povojnovom demokratickom usporiadaní Európy v zmysle Wilsonových 14 bodov mierového programu, prelomili váhanie mocností a umožnili aj dovtedy porobeným európskym národom uplatniť si svoje právo na sebaurčenie v samostatných národných štátoch. Ved' práve uplatnením týchto demokratických princípov pri mierových rokovaniach vzniklo v rokoch 1918-19 nielen nezávislé Česko-Slovensko, ale aj nezávislé Fínsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovinsko, Chorvátsko a Srbsko (v spoločnom juhoslovanskom kráľovstve) a dotvorili a nanovo sa konštituovali aj Rumunsko, Bulharsko a Grécko.

Bez ohľadu na to, akokoľvek sa už potom po prvej svetovej vojne medzinárodné pomery vyvíjali, nemali by sme pri terajších oslavách stého výročia vzniku Česko-Slovenska zabúdať ani na tento mimoriadne dôležitý dátum 8.1.1918 a mali by sme najdôležitejšiemu autorovi demokratického usporiadania povojnovej Európy prejať zaslúženú vďaku a poklonu.

Lebo poučenie z dejín spočíva práve v tom, že kto si historické poučenia nepamätá, alebo sa nimi neriadi, ten si ich bude musieť - spravidla v oveľa tvrdšej podobe - znova zopakovať.

Nedajte sa zmanipulovať, oligarchia sa nedá poraziť voľbami

Eduard Chmelár

Vyzývať na rozvahu a kritické uvažovanie v čase, keď ľuďmi lomcujú tie najnižšie vášne a pudy, je tá najnevďačnejšia úloha pre kohokoľvek, kto sa pohybuje vo verejnom priestore. Tým, ktorí si až doteraz dokázali zachovať chladnú hlavu a triezve uvažovanie, chcem vyjadriť svoju úctu, pretože práve takýchto odvážlivcov bude potrebovať táto krajina, keď ju emócie zaženú do slepej uličky. Tým ostatným, ktorí sú ešte ochotní počúvať racionálne argumenty a nie iba heslá a ozvenu vlastného skandovania, by som chcel ponúknuť pohľad, ktorý si nekladie za cieľ odradiť ich od ďalších pochodov a demonštrácií, ale dať im zmysluplný obsah a prinútiť ich uvažovať nad nezamýšľanými dôsledkami stupňujúceho sa konfliktu v spoločnosti.

Dlhotrvajúca nespokojnosť so stavom našej spoločnosti je úplne prirodzená a sám som často upozorňoval na to, že neriešené problémy raz prerastú do spoločenského výbuchu. K tomuto znepokojeniu patrí po vražde dvoch milých a talentovaných mladých ľudí rovnako prirodzene aj bolesť, hnev a zúfalstvo. Ale túto energiu treba v správnom čase pretaviť do zmysluplného projektu, inak iba poslúži ako voda na mlyn silám, s ktorými nemajú mladí ľudia žiadne skúsenosti.

Mám plné zuby tohto systému, vždy som si želal porážku oligarchie, ktorá má svoje korene nie v nejakej konkrétnej vláde, ale v samotných základoch globálneho kapitalizmu. Hovorím však o skutočnom odstránení oligarchickej moci, nie o výmene jej správcov a vyjednávateľov s verejnosťou, ktorým ešte stále hovoríme vznešeným názvom politici. Predstava Borisa Kollára, ktorý sa vo videu rozohňal, že potrebujeme predčasné voľby, aby sme odovzdali moc z rúk oligarchie do rúk ľuďom, je nielen neobyčajne hlúpa, ale predovšetkým brutálne až trestuhodne zavádzajúca. Kollár musí vedieť, že nič také nie je možné. My sme si oligarchiu nezvolili. Ona

sa prežrala do systému a dnes kontroluje politikov, médiá, súdy, biznis, všetko. Im je jedno, kto im bude plniť vrecká. Rýchlo sa dokážu preskupiť, pretože nevsádzajú len na jednu kartu a do politikov investujú ako do akcií rôznych firiem. Fedor Flašík sa už na sociálnej sieti teší na spoločenskú katarziu, ktorú prinesú protesty. Páči sa vám takýto spojenec?

Arogancia moci, ktorú dlhé roky predvádza Slovensku Ficova garnitúra, mi je z duše odporná a verím, že melie z posledného. Ale pozor na to, akým spôsobom sa jej chcete zbaviť. Prevrat, na ktorý vyzvala podpredsedníčka parlamentu Lucia Nicholsonová v rádiu Aktual, je neskutočný až nebezpečný úlet, ktorý by ste čakali skôr od neonacistov. Ale práve oni, inšpirovaní takýmto politickým avanturizmom, raz môžu prevrat uskutočniť, no taký, ktorý sa nikomu nebude páčiť. Kotleba nie je jediný, už dnes sa formujú nové, oveľa agresívnejšie extrémistické hnutia, ktorým nič viac nevyhovuje ako atmosféra chaosu a nedôvery. Práve táto emočná vlna ich môže v predčasných voľbách posilniť a zmeniť pomer mocenských síl takým spôsobom, že to bude pre demokratov nočná mora. Pamätajte si však, že dnes by ste nemali veriť ničomu, čo počujete. Ničomu. Ani od vlády, ani od opozície. Všetko, čo potrebujete vedieť, už dávno viete. Všetko, čo sa „odhalí“ v týchto dňoch, sú s najväčšou pravdepodobnosťou účelové spravodajské hry a ich zverejňovanie v tomto čase má svoj politický zámer.

Čo ma teda na súčasnom vývoji znepokojuje, ak si tiež myslím, že Ficova vláda stratila legitimitu, že pomery v tomto štáte sú neúnosné a že ľuďom treba vrátiť kontrolu nad ich vlastnými životmi? Nuž predovšetkým to, že spôsob, akým sa postupuje, k tomu nevedie.

Po prvé, musím zdôrazniť, že chcem poznať pravdu o vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Napriek tomu, že jeden z rečníkov na zhromaždení v Košiciach presviedčal hádam skôr sám seba ako dav, že sme sa tu zišli preto, aby sme spoločne hľadali pravdu – viem, že z masových demonštrácií sa ju nedozviem. Nedozviem sa ju ani z predčasných volieb, keďže na vyšetrovanie nemá žiaden vplyv to, kto je na mieste ministra alebo policajného prezidenta, ale dozorujúci prokurátor, ktorého sa mocenské zmeny nijako netýkajú. To je tá

klúčová postava, ktorá môže odňať vyšetrovateľovi prípad a prideliť ho inému.

Po druhé, zneužitím nevyšetrenej dvojnásobnej vraždy na mocenské ciele prichádzajú protivládne protesty o svoj mravný étos. Jeden z najhorších výrokov, ktorý v tejto súvislosti zaznel, bolo vyjadrenie prezidenta Kisku, že aj keby sa zistilo, že vražda nemá nič spoločné s touto vládou, táto vláda musí padnúť. Toto spájanie nesúvisiacich vecí je v právnom štáte absolútne neprijateľné. Prestaňme teda hrať divadlo a povedzme si otvorene, že požiadavka na zvrhnutie vlády je po vražde mladého páru dodatočne vymyslený príbeh. Opozícia sa snažila o zvrhnutie vlády všelijakými mítingami a pochodmi pred komplex Bonaparte od začiatku tohto volebného obdobia. Nevyšlo jej to, preto teraz zneužíva tragédiu, ktorá by sa mala od ich politických ambícií prísne oddeliť. Som presvedčený, že tu dochádza k nebezpečnej manipulácii ľudí a zneužitiu davovej psychózy. Motivácie jednotlivcov, ktorí prišli na námestia, boli rôzne. Niektorí tam boli preto, lebo si chceli uctiť zavraždeného Jána a Martinu. Iní tam prišli preto, lebo požadujú dôkladné a rýchle vyšetrenie vraždy. Ďalší preto, lebo sú vývojom v krajine maximálne znepokojení. Boli tam aj takí, ktorí požadujú odchod Kaliňáka a Fica. No a potom tam prišli tí, ktorí požadujú predčasné voľby. Sami organizátori spojili požiadavku vyšetrenia vraždy s novou vládou, čo nie je postup, ktorý by bol v súlade so slušnosťou a morálkou, ktorou sa zaštitujú. Opozícia však vďaka tomu zneužíva plné námestia na to, aby tvrdila, že väčšina občanov chce predčasné voľby, čo je bez tvrdých dát rovnako zavádzajúce ako tvrdiť, že tí, čo zostali doma (teda päť miliónov ľudí), veria súčasnej vláde.

Po tretie, demokratické inštitúcie treba posilňovať, nie oslabovať. A práve toto je trend, ktorý ma znepokojuje najviac. Prirovnávania súčasnej situácie k Nežnej revolúcii sú absolútne zavádzajúce a scestné. Ako historik i priamy účastník Nežnej revolúcie musím povedať, že prebiehajúce protesty majú zatiaľ skôr znaky februára 1948 ako novembra 1989. Počas revolučných dní roku 1989 sme sa oslobodili od komunistickej diktatúry, v ktorej bol zákaz zhromažďovania, cenzúra médií, politickí väzni, v ústave bola zakotvená vedúca úloha komunistickej strany a opozícia bola

v ilegalite. Dnes tu máme formálne systém liberálnej demokracie a ak nebudeme dodržiavať jej pravidlá, moc uchopia napokon tí, ktorí k nej nemajú nijakú úctu. Kladiem si preto nasledujúce otázky: Ako prispeje k väčšej spravodlivosti a demokracii to, že väčšina médií (vrátane verejnoprávnych) absolútne opustili žurnalistické zásady objektivity a plurality a začali robiť angažovaný politický agitprop? Načo voláme po právnom štáte, keď nerešpektujeme prezumpciu nevinoty? Ako chceme uchovať vlastnú slobodu, keď oberáme univerzity o ich politickú nezávislosť? Kategoricky odsudzujem tieto praktiky. Páni rektori a dekáni, tí z vás, ktorí sa nechali prepožičať na politickú agitku, tí, ktorí ste vyzývali na podporu demonštrácie s jasnými politickými cieľmi, tí, ktorí ste vyhovelí žiadosti organizátorov demonštrácií (ktorí vo svojom liste jasne označili za jednu z dvoch hlavných požiadaviek pád vlády), ste sa hrubo spreneverili svojmu poslaniu a podľa môjho názoru ste aj porušili zákon o vysokých školách, ktorý zakazuje politizáciu akademického prostredia. Znovu pripomínam, že poslaním univerzít je prispievať ku kritickému mysleniu a kritické myslenie sa netvorí v davovej psychóze, doslova odporuje masovej mentalite, ktorá nerozlišuje jednotlivcov. Ak to nechápu najvyšší predstavitelia fakúlt a univerzít, je to pre mravný vývoj tejto spoločnosti hotová pohroma. Keďže tu nemáme totalitu, postaviť sa na stranu jednej časti rozdelenej spoločnosti znamená nerešpektovať tú druhú, a to je proti pravidlám demokracie i nezávislosti akademickej pôdy ako takej. Napokon, oni dobre vedia, že udelenie rektorského voľna bolo prakticky zbytočné, že v piatok o piatej nie je v škole takmer nikto a že tým nechceli „umožniť študentom slobodne sa rozhodnúť“, ako falošne tvrdia, ale chceli pravý opak: pomôcť organizátorom nahnať ľudí na námestia.

Každá generácia asi potrebuje zažiť svoju revolúciu ako spoločenský ventil, ale nezabúdajme pri tom na skúsenosti z minulosti. Múdrosť klasika hovorí, že dejiny sa uskutočňujú po prvý raz ako tragédia, po druhý raz ako fraška. Protesty proti Gorile zničili SDKÚ, odovzdali moc do rúk opozície, no na podstate vládnutia nič nezmenili. Tvrdím, že tieto protesty majú ešte horší základ ako Antigorila. Pri demonštráciách pred šiestimi rokmi bol jasný vinník jasnej kauzy. Hašterivosť lídrov protestov (a podľa

môjho názoru aj ich infiltrácia spravodajskými zločkami) spôsobilá, že nedokázali sformulovať jasné reálne požiadavky a zatlačiť nimi na politickú elitu. Dnes ľudia rozhorčene reagujú na ohavný zločin, o ktorom v tejto chvíli nevieme (a to treba neustále zdôrazňovať), kto ho spáchal a s akým úmyslom. Opozícia na čele s prezidentom od začiatku zneužila túto tragédiu na požadovanie zmeny mocenských pomerov, ale tieto dve veci – vyšetrenie vraždy a predčasné voľby – nemožno spájať, v právnom štáte je to jednoducho neprípustné. Ľudia majú akú-takú predstavu o tom, čo nechcú, ale nevedia, čo chcú. Slušné Slovensko? Väčší morálny gýč som nepočul. Čo to je? Rozumiem tomu správne, že keď som zásadne proti politizácii vysokého školstva, proti porušovaniu zákona o vysielaní a retransmisii, proti tomu, aby bola ulica prokurátorom, sudcom, i katom zároveň, tak som neslušný? Rozumiem tomu správne, že ak odmietam vládu človeka, ktorý dohadoval s Kočnerom pri raňajkách voľbu generálneho prokurátora s ďalším chlapíkom, ktorý pašoval heroín na Slovensko a ďalším, ktorý podvádzal so svojím účtovníctvom – tak som za neslušné Slovensko?

Slušné Slovensko nie je politický program. Je to zámerne zahmlievajúci marketingový slogan, aby získal čo najviac ľudí, a pritom nepovedal to podstatné. My všetci, ktorí sme sa ikskrát sklámali z politikov, my všetci, ktorí vieme, že politikom by sa nemal vystavovať bianko šek dôvery, by sme nemali naletieť primitívnemu konštruktovi „dajte nám moc a my sa už o vás postaráme“. Tak ako Nežná revolúcia mala svoje jasné konkrétne požiadavky, tak ako ich nešťastne hľadala Antigorila, tak by sme aj my všetkým, ktorí nás žiadajú o moc – o podporu predčasných volieb, novej vlády alebo zrekonštruovanej vlády – mali predostrieť naše vlastné konkrétne požiadavky, ktoré potlačia to, po čom všetci voláme: korupciu, bezbrehé rozkrádanie a prepojenie štátu a organizovaného zločinu. Ponúkam niektoré z nich organizátorom protestov. Ak si osvoja aspoň polovicu z nich, ak budú požadovať od všetkých politických strán konkrétne záväzky na nápravu pomerov v našej krajine, ktoré nás privedú bližšie k spravodlivému štátu, budem ich môcť podporiť. No ak budú požadovať iba moc pre opozíciu a ak sa na tribúnach budú zjavovať tie isté tváre, ktoré pomáhali pri pochovaní hnutia Antigorila, nebudem sa podieľať na

niečom, čo oveľa viac ako demokratickú revolúciu pripomína ústavný puč.

Tu sú návrhy požiadaviek:

1. Zmeniť financovanie politických strán (zákaz financovania volebných kampaní súkromným sektorom, povinnosť viesť analytické účtovníctvo, povinnosť mať len jeden bankový účet pre stranu, prijatie darov nad 300 eur len bankovým prevodom, povinnosť mať pokladníka s trestnou zodpovednosťou za financovanie strany, zaviesť právomoc NKÚ kontrolovať účty politických strán alebo ustanoviť inštitúciu pre dohľad a kontrolu financovania politických strán, zaviesť asignačnú daň pre príspevky politickým stranám od štátu.
2. Nefunkčný zákon o preukazovaní pôvodu majetku nahradiť novou právnou úpravou, ktorá zjednoduší podávanie podnetov a rozšíri okruh osôb, ktorým sa môže preverovať majetok.
3. Zaviesť možnosť preskúmať aj majetok blízkych osôb, majetok prepojených právnických osôb a majetok manažérov a zamestnancov právnickej osoby.
4. Zaviesť osobitnú zložku prokuratúry, ktorá nebude podliehať Generálnej prokuratúre a ktorá sa špecializuje na stíhanie trestných činov korupcie, zneužitia právomocí verejného činiteľa, a aplikáciu nového zákona o preukazovaní pôvodu majetku – príkladom nám môže byť Rumunsko, kde boli po zavedení nezávislej protikorupčnej prokuratúry trestne stíhaní viacerí bývalí aj aktívni politici, vrátane predsedu vlády.
5. Zastaviť privatizáciu zdravotníctva; výrazne posilniť samosprávne prvky v nemocniciach a eliminovať vplyv politických strán na menovanie riaditeľov a námestníkov nemocníc a primárov oddelení, čím chceme obmedziť rozkrádanie zdrojov tečúcich do zdravotníctva cez zmluvy za predražené ceny alebo úplne fiktívne služby.
6. Preskúmať pochybné privatizácie, zvlášť pri veľkých a ziskových podnikoch. Dôsledne vyhodnotiť plnenie všetkých podmienok zo strany privatizérov. V prípade ich nedodržania

- alebo porušenia uplatniť všetky zmluvné sankcie a pokiaľ to bude možné, od zmlúv odstúpiť.
7. Oddeliť kriminálnu a finančnú políciu od Prezídia Policajného zboru, aby mohli konať samostatne a nepodliehali žiadnym vplyvom vedenia Policajného zboru a Ministerstva vnútra. Inšpekcia Ministerstva vnútra SR musí byť nezávislým orgánom.
 8. Na všetkých úrovniach v štátnej správe prijať a dodržiavať princípy otvorenosti a transparentnosti v oblastiach nakladania s majetkom, personálnej politiky, spoluúčasti verejnosti na rozhodovaní, prístupu k informáciám, politiky etiky a predchádzaniu konfliktu záujmov, mediálnej politiky, rozhodovania pri prideľovaní grantov a dotácií, verejného obstarávania a transparentného rozpočtovania.
 9. Korupciu považovať za trestnú už pri žiadaní, prijímaní alebo sľúbení nenáležitej výhody; bez podmienky bezprostredného porušenia svojich povinností a bez bezprostredného protiplnenia.
 10. Na všetkých úrovniach štátu zaviesť participatívne rozpočty, ktoré umožnia občanom získať spolurozhodovanie a kontrolu nad tým, na aké účely sú používané peniaze z verejných zdrojov.

Nie je to nič nové. V týchto návrhoch sú obsiahnuté dlhoročné ciele mnohých občianskych iniciatív. Ale práve preto ich treba konečne požadovať, pretože odchod tejto vlády sám osebe problémy tejto krajiny nevyrieši.

-krátené-

In: edochmelar.sk/marec 2018

Cesty Víťazstva 2018

K najvýznamnejším podujatiam, pripomínajúcim ukončenie 2. svetovej vojny, štvrtýkrát patrila jazda medzinárodného motoklubu **Noční vlci na trase Moskva – Berlín v dňoch 25.apríla až 9.mája, združujúca vyše 5 tisíc jazdcov z Ruska, Bieloruska, Poľska, Česka, Slovenska, Slovinska, Srbska, Bulharska, Macedónska, Talianska, Dánska a Nemecka.**

Iniciatíva vznikla v Rusku s cieľom pripomínať udalosti Veľkej vlasteneckej vojny 1941 – 1945, pokračujúcej oslobodzovacími bojmi v Európe do konečnej porážky fašizmu a bezpodmienečnou kapituláciou Nemecka v Berlíne.

Prezidentom združeného klubu Noční vlci so sídlom v Moskve je Alexander Sergejevič Zaldostanov.

Slovenská pobočka má sídlo v Dolnej Krupej, odkiaľ riadi činnosť klubov Slovákov, prezident pre Európu, ktorého vyjadrenie o cieľoch podujatia pred tohtoročnou jazdou citujeme:

„ V tejto súčasnej neľahkej dobe, v čase, keď sa za prispenia rôznych politických síl za rozsievajú semená zloby medzi národmi, kedy sú na vzostupe neofašistické zoskupenia a organizácie v mnohých európskych krajinách, kedy sa prepisuje história a ničia sa historické pamätníky, kedy len obyčajné želanie splatiť morálny dlh a pokloniť sa hrobom svojich starých otcov a pradedov, ktorí za slobodu celého sveta zaplatili životom, je označovaná ako „teroristická činnosť“, tu motocyklová jazda „Cesty Víťazstva“ neprestáva zjednocovať vnukov a pravnukov, pravých synov svojej vlasti – Pudí, ktorí dokážu chrániť historickú pravdu a jej odkaz niest' celé stáročia k budúcim generáciám. “

Napriek povznášajúcej myšlienke a ušľachtilým zámerom sa jazdci stretli na bielorusko-poľskej hranici a v Prahe so semenami zloby.

Poľskí pohraničníci odmietli povoliť vstup skupine, dokonca niektorým príslušníkom členských štátov EÚ ! Poľský minister

zahraničných vecí síce vyjadril počudovanie, ale problém zveril do rúk pohraničníkov. Jeden z nich však na znak nesúhlasu s činnosťou kolegov si odopäl náramenníky a armádne znaky a s ospravedlnením ich odovzdal postihnutým jazdcom.

V Prahe musela kolóna korigovať príjazdovú trasu po upozornení na pripravených provokatérov, s ktorými sa napokon stretli pred Olšanským cintorínom, kde zasahovali českí ťažkoodenci. Vzniknutá situácia bola jednou z možností pre niektoré rusofóbne české médiá, ktoré striehli na konflikty, aby očiernili Cesty Víťazstva.

Ostatný program Noční Vlci splnili bezo zvyšku, v príjemnej atmosfére stretnutí a dôstojných prejavov úcty k padlým hrdinom na ceste dlhej vyše 3 tisíc kilometrov.

Po štarte v Moskve vzdali hold padlým v Smolensku, kde sa stretli s 97 ročným veteránom Sergejom Jevgenjevičom Lapom, ktorý až do Kaliningradu prešiel front na motocykli.

V bieroruskom Minsku položili kvety k pamätníku v prírodnom múzeu zbraní na obrannej „Línii Stalina“, vo vyvraždenej Chatyni, vo Varšave k pamätníku oslobodenia.

Po vstupe na Slovensko prvá zastávka kolóny bola v Banskej Bystrici s kladením venca v Pamätníku SNP, v Trnave na námestí k Pamätníku osloboditeľov, v Bratislave v memoriáli na Slavíne. Po pietnom akte prijali predstavitel'ov kolóny na Veľvyslanectve Ruskej federácie.

Po nocľahu v Dolnej Krupej 6.mája pokračovalo vyše 60 jazdcov v ceste do Českej republiky. Prechádzali i okresným mestom Senica, medzi jazdcami boli dvaja členovia Klubu slovanskej vzájomnosti Záhorie. Jeden z nich prešiel celú trasu z Moskvy do Berlína.

Prvá zastávka po prechode hranice bola v moravskom meste Starovičky, ktoré im po položení kvetov pri pamätníku Tank – 16.4.1945 sa na tomto mieste odohrala významná bitka – pripravilo veľmi srdečné privítanie.

V Brne na hlavnom cintoríne si uctili pamiatku osloboditeľov - hrdinov Červenej armády.

Ani pripravené neprijemné incidenty, ktoré sa podarilo úspešne prekonať, neprekazili kolónu vzdať hold padlým červenoarmejcom pri pamätníku na Olšanskom cintoríne v Prahe.

Po vstupe na územie Nemecka početne navýšená kolóna o českých a nemeckých priaznivcov prenocovala v neveľkom meste Kamenz v okrese Bautzen, kde sa 25.4.1945 stretli na Labe sovietske a spojenecké vojská. Uvedený deň sa tu svätí ako Deň Labe. Pri pamätníku položili jazdci veniec.

V konečnom ciele Cesty Víťazstva - 9.mája v Berlíne - Nočných Vlkov čakali v parku Treptow stovky zhromaždených Nemcov, ale najmä početné skupiny Rusov, žijúcich v Nemecku, pri pamätníku padlých sovietskych vojakov i pri pamätníku neďaleko Brandenburskej brány a Reichstagu.

Práve tam, nad kopulou Ríšskeho snemu sovietski vojaci vztýčili svoju červenú zástavu – symbol víťazov, symbol ukončenia vojny.

Skláňame sa pred miliónmi obetí, pred žijúcimi veteránmi s vďačnosťou za oslobodenie od hnedého moru a pred tými, ktorí Cestami Víťazstva chránia historickú pamäť o našich hrdinských predkoch.

Za informácie ďakujeme členom Klubu slovanskej vzájomnosti – Záhorie, účastníkom Cesty Víťazstva na počesť 73. výročia ukončenia 2.svetovej vojny a nášho oslobodenia.

Dagmara Bollová, podpredsedníčka Klubu

Všeslovanské národopisné slávnosti - Slovanská Praha 2018

Všeslovanské národopisné slávnosti - Slovanská Praha 2018 - sa uskutočnia 7-9.júna 2018. Stretnú sa tam predstavitelia, sympatizanti, stúpenci myšlienky slovanskej vzájomnosti – priateľstva a

spolupráce medzi slovanskými štátmi a národmi. Do Prahy sú pozvané medzinárodné slovanské organizácie a ich prostredníctvom členské organizácie, ktoré sú v nich združené.

Hlavný usporiadateľ je Medzinárodná nevládna organizácia – Všeslovanský výbor, z.s., ktorú vedie Zdeňek Opatřil; spoluorganizátorom je Medzinárodný zväz spoločenských organizácií Všeslovanský zväz na čele s predsedom s Olegom Anatoljevičom Platonovom. Za Medzinárodnú slovanskú radu (jej predsedu Sergeja Nikolajeviča Baburina sme vám v predchádzajúcich číslach SV predstavili) - je hlavným organizátorom a garantom tohto podujatia Slovanský výbor Českej republiky na čele s jej predsedom Janom Minářom a tajomníčkou Evou Holečkovou.

Slovanská Praha 2018 je organizovaná pri príležitosti 170. výročia prvého slovanského zjazdu v Prahe, 110.výročia 3. všeslovanského zjazdu a 20.výročia 7.všeslovanského zjazdu, ktoré sa taktiež uskutočnili v Prahe. Program bude bohatý a dôstojný.

Všeslovanské národopisné slávnosti by mali napomôcť k vytvoreniu nových podmienok pre spoluprácu v oblasti kultúry, udržovania národných zvykov a tradícií, ako aj vzájomnej informovanosti. Podľa dostupných informácií sa jej za SR zúčastnia Združenie slovanskej vzájomnosti, Slavica o.z., Spolok slovenských spisovateľov, Matica slovenská, Mladá matica a ďalšie osobnosti verejného a politického života.

Vzhľadom na to, že Slovanská Praha 2018 sa koná v termíne, kedy je časopis Slovanská vzájomnosť v tlači, konkrétnejšie informácie prinesieme v septembrovom čísle.

Edita Dürrerová

KULTÚRA V TOKU ČASU

Korene duchovnej kultúry Slovanov Jozef Mravík

História nás pouča, že korene duchovnej kultúry Slovákov i ostatných slovanských národov siahajú do 9. storočia nášho letopočtu. Bolo to v čase keď veľkomoravský kráľ Rastislav vyslal svojich poslov do Carihradu a prosil byzantského cisára Michala III., aby mu poslal misionárov. Byzantský cisár a patriarcha Fócios vyhovel Rastislavovým požiadavkám.

Byzantská misia na čele s Konštantínom a Metodom prišla k nám roku 863. Boli v nej kňazi, pisári, remeselníci, služobná čel'ad' a ozbrojená ochrana. Solúnski bratia veľmi dobre chápali príčiny Rastislavovej požiadavky o výučbe v rodnej reči. Ani grécka, ani latinská abeceda nevyhovovala slovanským jazykom. Neboli v nej písmená č, š, ž a ďalšie mäkké spoluhlásky, neboli v nej znaky pre vtedajšie nosovky (dodnes sa zachovali iba v poľštine), ani pre mäkké a tvrdé jery (známe z ruštiny). Konštantín, už vtedy nazývaný Filozof, spolu s bratom Metodom a pomocníkmi zostavil celkom novú abecedu (hlaholiku), kde každá hláska mala svoj znak.

Nová abeceda sa volala AZBUKA – podľa slov patriacich k prvým písmenám. Aby sa slovanská abeceda ľahšie zapamätala Konštantín zostavil tzv. abecednú báseň, ktorej každý verš sa začínal iným písmom azbuky:

AZ (ja) som tvoj Boh, svetlo sveta,
BUKI (knihy) ti dávam do rúk, aby si
VEDI (vedel) lepšie poznať milosť moju ... atď.

Touto novou abecedou napísal Konštantín – okrem iného – aj Predslov k Evanjeliu, ktoré prekladal do staroslovenčiny. V básni sú aj tieto večne platné slová:

*Nevzdelaný ľud jej bezbranný, ba nahý,
nemôže sa dať do boja s úskočnými*

*protivníkmi ľudského umu a duše –
otrocky skončí vo večnom zatratení.
Národy ak ste odhodlané zápasit'
s nepriateľmi o svoju vlastnú budúcnosť –
dokorán otvárajte dvere rozumu!*

Predslov k Evanjeliu je prvá slovanská báseň. Veľkolepo nás priraduje k najvyspelejším európskym národom.

Solúnski bratia založili Školu a vyučovali na nej. Prekladali do staroslovenčiny bohoslužobné knihy, súdno-právne predpisy a písali vlastné diela. Organizovali cirkevnú správu, najmä zakladaním nových farností. Pomáhali pozdvihnúť úroveň Rastislavovej dvorskej kancelárie. Žiakmi našej prvej školy boli najschopnejší mladíci z veľmožských rodín. Pri ich vyučovaní pomáhali solúnskym bratom predovšetkým domáci kňazi, vysvätení predtým franskými biskupmi. Spomedzi kňazov vynikal slovenský rodák - všestranne nadaný Gorazd. Medzi tých, ktorých si solúnski bratia priviedli, patrili najmä Kliment, neskôr známy spisovateľ, Naum, Angelár a Sáva. Týchto piatich na čele s Konštantínom a Metodom uctievaajú vo východnej cirkvi ako svätcov.

Čo sa v škole vyučovalo? Vychádzalo sa zo systému tzv. siedmich slobodných umení. Prvé tri predmety tvorili základ TRIVIUM: gramatika (čítanie a písanie), rétorika (sloh a skladba básne), didaktika (základy vierouky). Potom nasledovalo KVADRIVIUM (štyri predmety): aritmetika (počty), astronómia (hlavne výpočet dní cirkevných sviatkov), geometria (zásady pri stavbe kostolov, vytváranie ich modelov) a hudba (cirkevný spev). V škole sa písalo na bridlicové tabuľky úlomkom tvrdšieho kmeňa, alebo na drevené povoskované tabuľky kovovým rydlom. Na knihy sa používali dovážané papyrusové zvitky alebo pergameny. Papier bol vtedy známy len v Číne. Pretože dovážaný papyrus i pergamen bol drahý, majstri z byzantskej misie naučili domácich remeselníkov vyrábať pergamen tak, ako sa pôvodne robil v Grécku v meste Pergamone: z jahňacích a kozľacích koží. Aj ostatní odborníci z misie – mozaikári, drevorezbári, maliari, kovotepci a iní, sprístupnili vedomosti domácim majstrom.

V tejto súvislosti treba uviesť, že vo vtedajšej Európe iba nescmelo blikal plamienok ani nie vzdelanosti – iba gramoty. Blikal v kláštoroch a kto si chce dnes urobiť úsudok o kvalite vtedajšej gramotnosti, akiste neobíde kláštory východného rítu, v mnohých prípadoch viac ako rovnocenné kláštrom na západe. Európska kultúra, t.j. vtedy západná, grécka a maloazijská podoba kresťanstva, sa v onom 9. storočí ponárala do tmy, do zabudnutia na antické pramene vynikajúcej stredomorskej kultúry, ohlupovala sa primitívnym ideologizovaním, tabuizovaním poznania a ničotnými škriepkami. Konštantín je práve v takýchto súvislostiach vzdelanec výnimočný, stmelujúci v sebe nielen kresťanstvo, ale aj niektoré slobodomyselné črty helenizmu – je to jeden z mála veľkých Európanov tých čias.

Misia Konštantína a Metoda bola od začiatku dvojznačná, najmä Konštantínovým géniom pochopená ako celkom nová, nevidaná, jedinečná a ojedinelá v celom vtedy známom kresťanskom svete. Ak by sme ju určovali zemepisne, potom je východo-západná, ak by sme ju pomenovali dnešným jazykom, potom je z celoeurópskeho hľadiska ekumenická. Po opakovaných rokovaniach v Ríme vznikol zmiešaný rítus latinsko-slovenský, moravskí učenici na území Chorvátska vošli do kresťanstva západného rítu, kým ich spolužiaci budovali v Bulharsku rítus východný. Táto rozličnosť, táto dvojité učenosť i mohutnosť veľkomoravskej cirkevnej školy, bola v tých časoch skutočnou európskou znamenitosťou.

V čom teda spočíva historický význam i užitočnosť byzantskej misie? Jej poslanie sa až do dnešných dní hodnotilo z rozličných aspektov. Isteže, sa významne podieľala na christianizácii Veľkej Moravy, ale proces christianizácie sa nezačal jej príchodom. Aj v živote Metoda, v ďalších súvekých prameňoch a legendách sa uvádza, že kresťanstvo sa na Veľkej Morave šírilo už skôr. Výsledky veľkých systematických archeologických výskumov, ale i ďalšie historické výskumy jednoznačne dokázali, že kresťanstvo na území severne od Dunaja zapúšťalo korene skôr. Dokázateľne už pred príchodom byzantskej misie tu boli vybudované viaceré sakrálné objekty (Mikulčice, Staré Mesto pri Uherskom Hradišti). Svedčí o tom aj správa o vysvätení kostola v starodávnej Nitrawe – Nitre (r.828), na území kniežat'a Pribinu. Treba však povedať, že ani

íroškótski, ani franskí misionári nedokázali to, čo za krátky čas na neobyčajne vysokej úrovni zvládla byzantská misia.

Jednoducho a zrozumiteľne, štátnickým činom Rastislava a cyrilometodskou misiou sme sa zaradili medzi najstaršie kultúrne národy Európy, ňou sa začína naša duchovná kultivácia jazyka a kultúry i mravné spoločenské princípy. Prvá kodifikácia slovanského písma a jazyka, ktorú zaštepili solúnski bratia do historického kódu pamäti slovenského národa a ostatných slovanských národov, neoddelila túto časť sveta do rezervácie, z ktorej by bolo treba klopať na dvere európskej kultúry – naopak, začlenila ju ako rovnocenného partnera do vtedajších globálnych súvislostí. Celkom logicky teda svätý Cyril a Metod svojimi činmi založili aj tradíciu prekladateľskú. Naučili nás prijímať a vážiť si hodnoty, ktoré vytvorili iní. Možno nie je náhodné, že národné kultúry ktoré sa hlásia k ich odkazu, sa stali prekladateľskými veľmocami, medzi ne patrí určite aj Slovensko.

Neoddeliteľnou súčasťou vzdelanosti našich predkov, ale aj súčasníkov bolo a je hlboké a široké poznanie sveta, jeho dejín a kultúr – bez predsudkov a malovernosti. Niekedy si ani neuvedomujeme akú tvrdú a uznávanú mincu nám práve týmto vložila cyrilometodská tradícia do našich rúk. Ak sa Slováci i ostatní Slovania hlásia okrem iného k cyrilometodskej tradícii – k čomu sa to vlastne hlásia? K viere? Kresťanstvu? K náboženskej tradícii? Áno, aj. Lenže ako vieme – vieru, kresťanstvo, náboženskú tradíciu hlásali aj franskí kňazi. Konštantín a Metod prišli na Veľkú Moravu aj z iného dôvodu – zachrániť nás pred nebytím, zabrániť, aby sme sa stali franským príveskom. Pomocou svätého Cyrila a Metoda sme prežili stáročia bez štátnej a národnej identity, strachu o slobodu slova a kultúru ducha. A to je hlavný dôvod prečo sa hlásime k cyrilometodskej i slovanskej tradícii a tak ticho v kútiku duše dúfam, že na to nezabudneme.

J.Mravík: Slovo v pravom čase, 2013

Jubilujúci Viktor Timura

PhDr. Viktor Timura CSc. – filozof, kulturológ sa dožil v plnej aktivite (14.apríla 2018) krásneho životného jubilea – 80 rokov.

Združenie slovanskej vzájomnosti, zastúpené Editou Dürrerovej a Júliusom Handžárikom, sa poďakovalo pri tejto príležitosti za jeho dlhoročnú spoluprácu s našim občianskym združením, za jeho osobný vklad pri šírení idey slovanskej vzájomnosti ako kultúrneho fenoménu, za odhaľovanie histórie a pravdy o vzťahoch Západu k Slovanom, nielen v domácom prostredí ale aj za hranicami nášho štátu. Meno Viktora Timuru je nerozlučne spojené s našim časopisom Slovánska vzájomnosť, v ktorom sme publikovali jeho články objasňujúce pôvod a začiatky Európanov, Slovanov, Slovenov-Slovákov z jeho kníh Zamlčané dejiny a Dávnoeká Európa. Aj touto formou srdečne gratulujeme a želáme do ďalších rokov činorodého života pevné zdravie a veľa tvorivých síl.

- red.-

Dôkazom, že sa svojho jubilea Dr. Viktor Timura dožíva v plnej aktivite a zdraví je jeho kniha, ktorá vyšla začiatkom roka 2018 vo vydavateľstve Eko-konzult **Odklínanie histórie** Vznikla na podnet čitateľov Dávnoekkej Európy a Zamlčaných dejín, ktorí navrhovali z týchto dvoch rozsiahlych kníh urobiť jednu skrátenú verziu populárnejšou formou pre širší okruh čitateľov, ktorá je svojím charakterom medzi odbornou a populárnou formou oveľa prístupnejšia širšej čitateľskej verejnosti. Kniha rozkrýva aj skutočnosti, ktoré zostávali autorovi skryté a neodhalené v predchádzajúcich publikáciách a prehlbuje pohľad do našej minulosti prenikaním nielen do zmanipulovaných, ale aj skrytých a utajovaných dobových pomerov. Celou publikáciou sa prelína myšlienka vzťahov Západu k Slovanom a slovanským národom.

Viktor Timura svojimi dielami, názormi a postojmi rezonuje aj v zahraničí. Ruská agentúra Novosti 2.mája 2018 (zdroj: Novosti RUAN) uverejnila pod nadpisom „Menejcní Slovania“ a „vyvolení“ západní paraziti článok českého autora **Petra Lukeša: Menejcnosť Slovanov z hľadiska anglosaskej a pangermánskej nadradenosti**, z ktorého vyberáme:

Sú ľudia, ktorí pracovali vo viacerých západných krajinách a tvrdia, že je tam jasne čitateľná určitá „nadradenosť“ tamojších obyvateľov voči cudzincom. Voči ľuďom zo strednej Európy, ale v podstate všeobecne voči Slovanom. A sú ľudia, ktorí vôbec nikam necestovali, ale zo všetkých krokov, postojov a jednaní Západu jasne vnímajú jeho „nadradenosť“ voči svetu Slovanov.

Oponenti by mohli tvrdiť, že môže ísť o čisto subjektívny pohľad. Pozrime sa preto na pohľad objektívny. Na pohľad vedca. Na pohľad pána Viktora Timuru, ktorý sa zapodieva filozofiou histórie a v tomto smere vydal niekoľko knižných publikácií.

Pán Timura hovorí:

„Pre Západ sú Slovania stále čosi menejcenné, čo mu má slúžiť. Západ totiž vždy bol a stále je voči Slovanom neprajný a nevráživý. Mali by sme si preto konečne uvedomiť, že náš charakter a naše záujmy nie sú totožné so západnými.“

Základný bytostný princíp Západu totiž spočíva v expanzii, výbojnosti a v parazitovaní na bohatstve porazených a podmanených, z čoho až doteraz profitoval. Heslá o slobode, humanizme a ľudských právach sú len zastieracie manévry, za ktorými sa skrýva agresia a expanzia. A to hlavne pod vedením USA. V súčasnosti sa tento bytostný princíp dostáva do ťažkostí, problémov a kríz. Preto narastá agresivita a úsilie znovu expandovať. A to zasa predovšetkým na Východ. Čím viac sa spoločenský systém na Západe rozkladá, tým viac investuje do expanzívnych a represívnych zložiek. Profesionálne, t.j. žoldnierske armády môžu síce vyhrávať marginálne bitky, ale nie vojny, pretože zániku rozkladajúcej sa spoločnosti nedokážu zabrániť ani mnohopočetné kordóny ťažkoodencov.“

Pán Timura ako historik, zapodievajúc sa dávnou históriou Slovanov ďalej hovorí, že naša história, ako sa ju učia deti v školách, je len účelovo zmanipulovaným pangermánskym obrazom skutočných dejín. Je totiž vytvorená na objednávku, aby dokonale vyhovovala mocenským, politickým cieľom a záujmom Západu.

Ja dodávam, že médiá sú dlhodobo postavené na masívnej glorifikácii všetkého, čo sa nachádza na západ od nás a naopak, na masívnej dehonestácii všetkého, čo je od nás smerom na východ. Na

východe sa podľa nich nachádza veľká slovanská ríša zla ! Jej najväčšie zlo v skutočnosti spočíva v tom, že sa odmieta skloniť pred „nadradenosťou“ Západu a že si nenechá poslušne vyrabovať a vydrancovať krajinu tak, ako to dokázali stredoeurópski slovanskí vazali.

Voči Rusku a Rusom možno všeličo namietat'. Rozhodne nie sú dokonalí a bez chýb. Navzdory tomu majú niečo mimoriadne cenné, čo ostatní Slovania už takmer stratili. Majú hrdosť ! Hrdosť na to, že sú Rusi a že sú Slovania ! Majú hrdosť, t.j. vlastnosť, ktorá sa ostro prieči mentalite otrokov, na akých nás sformovala a stále usilovne formuje západná propaganda. Žiaľ, takými poľutovaniahodnými otrokmi a sluhami bez štipky vlastnej hrdosti je časť našej mládeže i niektorí z nás, fascinovaných Západom s jeho príležitosťami, ktoré sa nám núkajú. Skutočnú a najhlbšiu podstatu ponúkaných lží už pred stáročiami odhalil Ezop v jednej zo svojich bájok:

Stretol sa v lese tlstý pes s vychudnutým vlkom a chválil sa, aké dobroty mu dáva jeho pán. Vlk si ale všimol odretú srst' na krku psa a opýtal sa ho, od čoho to má.

„Predsa od obojka“, hovorí pes.

„Ty bývaš uviazaný?“ Spýtal sa vlk.

„Áno, ale občas sa mi podarí ujsť, ako dnes.“

„No, ďakujem pekne za takú sýtosť. Slobodu by som nevymenil za žiadne dobroty sediac s obojkom na reťazi.“

Kde je naša hrdosť, Slovania? Nepredali sme ju za odrobinky zo stola hojnosti, ktoré nám milostivo hádžu? Nepredávame ju za judášskych tridsať strieborných, čím v očiach „chlebedarcov“ potvrdzujeme ich teóriu o našej menejcennosti? Zdvihnime už predsa svoje hlavy ! **Majme hrdosť sami k sebe, pretože pokiaľ ju my mat' nebudeme, nebudú si nás vážiť cudzí !!!**

Preložila: Dagmara Bollová

Túry do literatúry s Jaroslav Rezníkom

Vo štvrtok 15. marca 2018 popoludní na spoločnom podujatí Záhorskej knižnice (ZK) v Senici spolu so Združením slovanskej vzájomnosti na Záhorí v koncertnej sále Základnej umeleckej školy v Senici s čitateľmi a priaznivcami literatúry besedoval spisovateľ Jaroslav Rezník. Pred touto besedou autora prijala na Mestskom úrade v Senici zástupkyňa primátora Elena Valášková.

Riaditeľka ZK Katarína Soukupová na stretnutí so spisovateľom, básnikom, dramatikom a čestným predsedom Spolku slovenských spisovateľov Jaroslavom Rezníkom privítala medzi hosťami okrem iných – predsedníčku Združenia slovanskej vzájomnosti na Slovensku Editu Dürrerovú, predsedníčku Klubu slovanskej vzájomnosti na Záhorí Natašu Londarevovú, moderátorku podujatia a podpredsedníčku Rady Združenia Dagmar Bollovú i predsedu komisie pre kultúru, vzdelávanie a zbor pre občianske záležitosti pri Mestskom zastupiteľstve v Senici Petra Pastuchu.

Pri predstavení hosťa prostredníctvom jeho tvorby riaditeľka ZK priblížila prítomným i spoluorganizátora podujatia. Združenie slovanskej vzájomnosti je spoločenská organizácia šíriaca idey slovanskej vzájomnosti, kultúry, mravnosti a tradícií so sídlom v Bratislave, ktorá je členom Medzinárodnej slovanskej rady so sídlom v Moskve.

V dialógu s moderátorkou Dagmar Bollovou zazneli i verše z poézie Jaroslava Rezníka. Host' priblížil zaujímavosti zo svojho života, motiváciu k tvorbe prehlbujúcej aj národné povedomie a vlastenectvo, umožnil poslucháčom nazrieť aj do menej známych faktov svojej bohatej činnosti, čím podujatie dôsledne naplnilo svoje poslanie zakomponované i do názvu „TÚRY LITERATÚRY a historické medzníky Slovenska“. Jaroslav Rezník hovoril o vzťahu k literatúre slovanských národov aj o dojmoch, ktoré si odniesol ako zástupca Slovenska na Jubilejnom všeslovanskom zjazde v roku 2017, ktorý sa konal v Moskve.

Básnika Jaroslava Rezníka, rodáka z Ružomberka, ktorý vyrastal v Liskovej ako jeden z piatich bratov, sme spoznali aj v jeho súčasnom rodinnom zázemí ako otca troch detí (dvoch synov a

dcéry) a starého otca vnučiek, ktoré ho inšpirovali i pre jeho knihy pre najmladších čitateľov (Rozprávky o Mladuškovi - 2005).

Medzi mnohými postrehami o svojej knižnej tvorbe, najmä o jeho „literárnom zemepise“ - TÚRACH LITERATÚRY - Jaroslav Rezník priblížil aj zrod kníh o literárnych osobnostiach vydaných už vo viacerých obohatených vydaniach, Nachádzali sa aj na minivýstavke autorovej tvorby v koncertnej sále ZUŠ v Senici. „Tamtá hnedá, to je jej druhé vydanie, rozšírené a doplnené. Je bohatšia o to, že je doplnená cédečkom, kde je zaznamenaných 40 spisovateľov – ich hlasov. Jednak z rozhlasového archívu, už nežijúcich, vtedy žil napríklad i Vinco Šikula a niektorí ďalší. Je to veľmi zaujímavé, hlavne ako pomôcka pre učiteľov slovenčiny na rôznych stupňoch škôl...“

Jaroslav Rezník – autor literatúry faktu, scenárista, dramatik, autor literatúry pre deti a mládež, prekladateľ a editor vyštudoval pôvodne odbor slovenský jazyk a ruský jazyk na Pedagogickom inštitúte v Martine (1959-1963), neskôr muzeológiu na Univerzite T. G. Masaryka v Brne (1967-1969). Bol pracovníkom Literárno-múzejného oddelenia Matice slovenskej v Martine, neskôr i riaditeľom Vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov, šéfredaktorom denníka Slovenská republika i redaktorom dvojtýždenníka Tele plus (2000-2011).

-krátené-
Milan Soukup

Elena Šubjaková

SLOVÁCI, APOŠTOLI SLOVANOV

Bratislava, Dedičstvo otcov, o.z., 2017, I. vyd.

Velikáni našej histórie **René Pavlík**

Ľudstvo si posúva skúsenosti tradičnou ústnou formou a od vynájdenia písma aj formou zápisu, ktorou odovzdáva poznanie čohokoľvek prežitého i počutého. A tu je kameň úrazu. Manipulácia s informáciou. Mocní v každom období hodnotili informácie

a zverejnili z nich iba tie, ktoré považovali za prospešné. Ved' nie raz dali spáliť diela nepohodlných autorov, ba zničiť celé knižnice. Selekcia informácií je mocný nástroj na ovplyvnenie nás. Dnes, v čase elektroniky, ešte väčšími, rýchlejšími a pohodlnejšími.

Je nepochopiteľné, prečo aj unikátne informácie spojené s históriou nášho národa, štátom platené inštitúcie zdržiavajú a prečo aj v prípade, že ich predsa zverejnia, selektovaním ich skresľujú. V tejto súvislosti sa mi do rúk dosala zaujímavá a veľmi podnetná kniha z pera lektorky Hlaholskej akadémie Domu Matice slovenskej Mgr. Eleny Šubjakovej Slováci, apoštoli Slovanov. Kniha odhaľuje súvislosti medzi veľikánmi našej dávnej histórie sv. Cyrilom, sv. Metodom a ich žiakmi pôvodom zo slovenskej Moravy. Autorka vynaložila veľké úsilie, aby objavila zdroje a na základe faktov poukázala na ťažké postavenie učiteľov kresťanskej viery, morálky a písomníctva. Zrozumiteľnou formou pripomenula historické osobnosti slovenského pôvodu, ktoré úzko spolupracovali so sv. Cyrilom a sv. Metodom na preklade a prepise významných cirkevných kníh do staroslovenského jazyka (prvé kodifikovanie nášho jazyka) pri použití písma práve na tento účel vytvoreného sv. Cyrilom, čitateľa oboznamuje aj s ich neľahkým životom. Kráľ Svätopluk nedocenil význam pri šírení Božieho slova, podľahol intrigám franského duchovenstva a po smrti sv. Metoda zničil unikátne dielo tohto panónsko-moravského arcibiskupa. Fyzicky aj duchom bola násilne zničená prvá hlaholská akadémia postavená na Devíne, do otroctva predal časť z dvoch stoviek vysvätených kňazov a diakonov, dopustil prenasledovanie každého, kto vyznával Boha v staroslovenskej liturgii. Zničil Rasticov úmysel vytvoriť od Frankov nezávislú a pre obyvateľstvo zrozumiteľnú cirkevnú provinciu napojenú priamo na Rím, keď franským kňazom prinavrátil moc. Metodovho arcibiskupstva sa zmocnil švábsky mních Viching. Významné cirkevné osobnosti uvrhol do žalára a tých, čo tortúru prežili, postupne vyhnal za hranice krajiny. Prenasledovanie, žalárovanie a kruté zaobchádzanie neprežil Angelár. Aj Gorazda, vyvoleného nasledovníka sv. Metoda, pripravil o život. Tým sa naplnilo proroctvo sv. Metoda ako nám ho zachovali pramene. V krátkom čase zanikla vtedajšími panovníkmi rešpektovaná veľká ríša.

Exodus vypudil veľké množstvo Slovákov. Najviac sa ich usídlilo v Bulharsku, Metodovi žiaci, vzdelaní na Devíne, vysvätení pápežom, odovzdali vládcovi Bulharska všetko, čo nemohli vykonať doma. Stavali kostoly, zakladali kláštory, otvárali školy, učili, prekladali knihy, písali. Významnú stopu zanechali najmä Kliment Slovenský, Naum, Angelár a Sáva. Do histórie vstúpili spolu so sv. Cyrilom a Metodom a sv. Gorazdom pod spoločným menom sedmopočetníci.

Kniha vyšla pri príležitosti pamätného roku Klimenta Ochridského v roku 2017 na kriedovom papieri, obohatená mnohými obrazovými dokumentmi. Autorka preštudovala množstvo súvisiacej literatúry a svoju prácu doplnila rozsiahlymi poznámkami. Asi nikoho neprekvapí, že knihu nevydalo žiadne štátne ani štátom podporované vydavateľstvo, ale vo vlastnom náklade ju vydalo občianske združenie Dedičstvo otcov. Ide už o tretiu knihu autorky na tému nášho historického dedičstva. Tá prvá, Devingrad: Dedičstvo našich otcov (2007), sa venovala Devínu a druhá Hlaholika – posvätné dedičstvo Slovákov (2008), prvému písmu starých Slovákov.

Ťažko nájdete v mnohých knihách s väzbou na našu históriu i v dnešných učebniciach čo i len zmienku o takých unikátnych počinoch, akými bolo prvé písmo Slovákov, prvá naša univerzita či prvý zákonník v slovenskom jazyku, ktoré tu nepochybne boli a na ktoré by sme my nasledovníci mohli byť hrdí. Nenájdete. A ak predsa len nájdete, nechýba poznámka, ktorá vzápätí danú udalosť či osobnosť spochybní, zľahčí či zneváži. Je to nepochopiteľné. V minulosti to zištné a cieľavedomé robili Frankovia, Maďari, Česi aj ich odchovanci. Ale dnes, po viac ako dvadsaťpäťročnej samostatnosti? Nepochopiteľné. O to väčšmi si dielo Heleny Šubjakovej zaslúži pozornosť a ocenenie. Máme pravdivú históriu. Naši dejepisci sa nemusia utiekať k vymysleným príbehom, bájam a povestiam, nemusia falšovať, skresľovať a písať falošné „historické“ rukopisy. Stačí zverejniť pravdu tak, ako to už tri razy urobila autorka vo svojich knihách.

Autor je člen združenia Rastic
In: LT 7-8/2018

O jednej básni Marián Servátka

Pravdu povediac, keď som v roku 2012 prekladal Kupalovu báseň *Ktože to tam ide?* na podujatie ČÍTAME KUPALU SPOLOČNE, netušil som, čo všetko spôsobí a ako mi bieloruský bard pomôže pri prezentácii Slovenska v jeho domovine a pri stavaní nových kultúrnych mostov medzi našimi národmi. Dávno predtým, takmer pred sto rokmi, to robil s Kupalom náš neznámy rodák Oskar Mariks, zakladateľ bieloruskej školy scénografie, ktorý majstroví zhotovil návrh scén k jeho dramatickým dielam. A po sto rokoch od uverejnenia básne, ktorá sa mala stať textom bieloruskej hymny, vznikol jej preklad do slovenčiny. Až neskôr sme zistili, že nebol prvý. Imrich Kružliak ho v roku 1983 uverejnil v *Horizonte*, ktorý redigoval pod pseudonymom Marian Žiar. A v tom istom roku vydal V. Ragojša a J. Ramanovskaja knihu prekladov onej básne do 82 jazykov. Prvé preklady boli do ukrajinčiny, ruštiny (Maxim Gorkij) a litovčiny. Preklad do slovenčiny v publikácii chýba, autori o ňom nevedeli.

Nedávno nás Bielorusi prekvapili vydaním Kupalovej hymnickej básne v preklade do 100 jazykov, ktorú pripravili V. Ragojša a A. Laškovič. Je to skvostná, graficky príťažlivo pripravená bibliofília. Prezentácia sa konala v Národnom akademickom Veľkom divadle opery a baletu Bieloruskej republiky. Spomenul som si na prezentáciu nádherného albumu nášho neznámeho krajana Mariksa, ktorá sa pred sto rokmi odohrala na tejto veľkolepej scéne. Za Slovensko sa na slávnosti uvedenia Kupalovej knihy zúčastnili dvaja veľvyslanci: súčasný i bývalý, čo si usporiadatelia veľmi vážili. Veľvyslanec Jozef Migaš, ako recitátorský talent, predniesol slovenský preklad básne a ja som dostal možnosť povedať niečo na tému, ktorú som v úvode do slovenského vydania Kupalovej poézie nazval *Malé laboratórium dialógu kultúr*. Hovoril som o tom, čo sa nám v nedávnej minulosti podarilo urobiť. O slovensko-bieloruskom stretnutí v Klube slovenských spisovateľov, na ktoré aj Kupala poslal z neba pozdravy telegram, o dare Spolku slovenských spisovateľov k

135. výročiu narodenia ich básnika v podobe vydania jeho poézie po slovensky, o tom, že tento experiment spoznávania kultúr malých národov sa nám spoločne vydaril a že chceme ísť ďalej.

Bielorusi si zo svojho prvého národného básnika urobili skvelý kultúrny brend. V Minsku som im k tomu gratuloval. Z prezentácie publikácie som si okrem umeleckého zážitku odniesol malé zamyslenie, ako si národ vie vážiť svoje tradície, kultúru, ako pestujú pamäť národa. Každý rok organizujú Dni národného písomníctva. A je to národ, ktorý v minulosti takisto trpel vo vojnách i počas bývalého režimu. V poslednej vojne prišiel o tretinu svojich. A takmer stratil jazyk. Jeho intelektuálna elita sa však v časoch novej globalizačnej hrozby usiluje o umocnenie národného povedomia. Veľmi sympaticky sa vrhli do širokej prezentácie národných tradícií doma i vonku. A robia to mnohí. Ministri, novinári, podnikatelia, športovci. A nehanbia sa za to. Nekydajú na svoju minulosť, chudobu, z ktorej vyšli. Skromne sa hrdia tým, čo dokázali včera i dnes. A namiesto prezentácie drahého loga v SND prezentovali krásnu knihu. Myslím, že sa hodno nad tým zamyslieť. Aj my, ktorí niekedy svalnato riešime svetové záležitosti, hoci za humnami už o nás nemusia vedieť, by sme mohli niečo odkukať aj z Východu.

(autor je bývalý veľvyslanec v Bieloruskej republike)

Nezabudnutelný podvečer s Gerdžikovom Dušan Tropp

V Zichyho paláci v Bratislave sa v apríli uskutočnila prezentácia slovenského prekladu autobiografie Ogňana Gerdžikova *Nebol som politikom*. Príjemný, rozhladený a kultivovaný muž patrí medzi najvýraznejšie bulharské právnické i politické osobnosti. Je predsedom Arbitrážneho súdu Bulharskej hospodárskej komory, uznávaný je aj zahraničí. Pre nespornú autoritu, erudovanosť a odborné i morálne kvality bol dvakrát zvolený za poslanca bulharského parlamentu. V rokoch 2001 – 2005 bol jeho predsedom,

v januári 2017 ho prezident poveril riadením úradníckej vlády. Je nositeľom najvyššieho bulharského štátneho vyznamenania. Keď vyšli v Bulharsku jeho memoáre, vyvolali značný ohlas. Každá kapitola, napísaná vycibreným jazykom a štýlom, umocnená pravdivým obsahom a ukončená výstižnými pointami, dokumentuje výnimočný talent i ľudský rozmer autora. Čitateľ sa dozvie o udalostiach, situačných momentoch a ich aktéroch oveľa viac ako z mainstreamu či štúdií, analýz a komentárov. Na prezentácii publikácie, zorganizovanej veľvyslankyňou Bulharskej republiky v SR J. Chobanovou, bola prítomná aj vydavateľka a korektorka bulharského vydania knihy Ana Bojanová. S Emilom Kalevom tvoria obľúbené vokálne duo, v ich podaní pôsobivé pomalé kantilény dotvárali kolorit večera. A. Bojanová sa priznala, že bolo pre ňu ťažké realizovať vydanie knihy, a pripomenula aj ojedinelú Gerdžikovovu vzácnosť – úctu k erudovaným profesorom, pokoru, vďačnosť a dôstojnosť.

Autobiografia vyčarila vo mne pocit hlbokého zážitku. Tak dojímavovo opísať udalosti späté s autorom počas politickej kariéry (a nielen tej) sa nepodarí hocikomu. Otvorené rozprávanie o stretnutiach s osobnosťami - pápežom Jánom Pavlom II., japonským cisárom Akihitom, s M. Kaddáfim (v súvislosti so zďarnými vyjednávania o prepustení bulharských zdravotných sestier z väzenia v Líbyi)... Nemenej dojemne vyznieva opis autorovho odvolávania z funkcie predsedu parlamentu. Bez zbytočného pátosu vykresľuje moment, keď namiesto labutej piesne sa odvolanie mení na hviezdnu chvíľu, ktorú komentoval vtedajší premiér: „Gerdžikov, vy ste prešli víťazným oblúkom.“

S pocitom spokojnosti z umeleckého zážitku a s knihou (aj s autorským venovaním) kráčam večernou Bratislavou, pohrúžený do myšlienok aj otázok, ktoré mi vírili hlavou a ktoré som pri stretnutí s profesorom Gerdžikovým nestihol nahlas vysloviť. Možno sa niekedy ešte raz naskytne príležitosť položiť ich. Ak nie, aj tak to bola nezabudnuteľná chvíľa. Tu sa patrí poďakovať aj Spolku slovenských spisovateľov, ktorý vzácnu autobiografiu vydal v kvalitnom preklade Kataríny Sedlakovej. Je to záslužný čin, zrealizovaný v symbolickom roku, v ktorom si pripomínáme 25. výročie nadviazania diplomatických vzťahov medzi suverénnymi

republikami – Bulharskom a Slovenskom. Je to aj skromný príspevok k naplneniu Kollárovej idey slovanskej vzájomnosti. Čo zaželať knihe? Aby si našla žičlivých čitateľov a zaujala na slovenskom knižnom trhu dôstojné miesto. Právom si ho zaslúži.

Blahoželáme

Dňa 6.apríla 2018 sa dožil životného jubilea – 70 rokov, **Ing. Jaroslav Macek**, člen Rady Združenia slovanskej vzájomnosti.

Ing. Jaroslav Macek je jedným zo zakladateľov Združenia slovanskej vzájomnosti, ktoré vzniklo v roku 1993 a za 25 rokov existencie tohto slovanského hnutia pôsobil a pôsobí v jeho najvyšších funkciách – ako člen predsedníctva Slovenskej rady ZSV, neskôr jej podpredseda, predseda Revíznej komisie ZSV a v súčasnosti je členom Rady ZSV. Združenie slovanskej vzájomnosti zastupoval aj v medzinárodných slovanských organizáciách a to v prezídiуме Medzinárodnej slovanskej rady, ktorá mala sídlo v tom čase na Ukrajine, v Kyjeve.

Venoval sa otázkam ekonomickej spolupráce slovanských štátov. Ako milovník výtvarného umenia svoj vzťah k výtvarným dielam pretavil do vzniku Slovanskej galérie, obnovil Detviansku umeleckú kolóniu a v Detve realizoval nespočetné množstvo výtvarných plenérov ako aj rezbárskych sympózií za účasti aj umelcov zo slovanských štátov. Týmto spôsobom sa Ing. Macek zaslúžil o šírenie idey slovanskej vzájomnosti, spolupatričnosti a blízkosti v oblasti kultúry.

Súputníci a najbližší spolupracovníci z Rady Združenia slovanskej vzájomnosti aj týmto spôsobom ďakujú Jaroslavovi Macekovi za prínos pri upevňovaní priateľských vzťahov medzi slovanskými národmi a želajú do budúcich rokov pevné zdravie, veľa tvorivých síl, šťastie, radosť a spokojnosť v kruhu najbližších.

Edita Dürrerová, predsedníčka ZSV

Spomíname

Zomrel významný literárny historik, zakladajúci člen Združenia slovenskej vzájomnosti

Vo veku 83 rokov dňa 2. apríla 2018 vo večerných hodinách zomrel v Martine **PhDr. Michal Eliáš CSc.**, dlhoročný pracovník Matice slovenskej, literárny historik a editor.

Michal Eliáš stál pri zrode Združenia slovenskej vzájomnosti a za 25 rokov pôsobenia v orgánoch nášho hnutia zanechal po sebe hlbokú brázdú. Do posledných svojich dní bol aktívnym členom Rady ZSV. Meno Michala Eliáša zostane navždy spojené s vydateľskými aktivitami nášho hnutia. Svojimi príspevkami v časopise Slovenská vzájomnosť oboznamoval čitateľov s významnými dejinnými udalosťami, ktoré neboli všeobecne známe. Venoval sa obdobiu národnooslobodzovacieho hnutia, revolučným rokom 1848, slovenskému hnutiu a jeho osobnostiam. Neoceniteľná bola jeho kapitola v časopise Slovenská vzájomnosť pod názvom Jubileá, v ktorej každý štvrtý rok od roku 2001 až do dnešných dní pripravoval a uverejňoval významné slovenské a slovenské výročia a udalosti, známe aj menej známe osobnosti nielen duchovného života. Publikoval osudy, diela, odkazy národných dejateľov pre súčasnú generáciu. Týmto témam vdýchol aj vizuálnu podobu. Bol zostavovateľom troch nástenných kalendárov: Slovenský kalendár (2012), Cyrilometodský kalendár (2013), Jubileá a výročia (2014). Vydateľská tvorba Michala Eliáša pokračovala zostavovaním náučných literárnych plagátov našich významných dejateľov – Ľudodvíta Štúra, Pavla Jozefa Šafárika, Jozefa Miloslava Hurbana. Okrem toho v edícii Slovenské reflexie bola v roku 1996 vydaná autorská kniha Michala Eliáša: Matice slovenských národov.

V osobe Michala Eliáša odišla veľká osobnosť s národným a slovenským cítením.

Ďakujeme Vám, vážený pán Eliáš, za všetko čo ste pre šírenie idey slovenskej vzájomnosti v tejto hektickej dobe dokázali urobiť.

Česť jeho nehynej pamiatke!

Edita Dürrerová, predsedníčka ZSV

ZAÚJALO NÁS

Médiá v neslovenských rukách vyrábajú kauzy na destabilizáciu štátu

Eva Zelenayová

Slovensko od svojho vzniku v roku 1993 opakovane zažíva útoky na celistvosť a stabilitu štátu. Je zaujímavé, že vždy v čase vlády orientovanej na národno-štátne záujmy.

Útok na vládu v marci 1994 bol podľa Vladimíra Mečiara organizovaný z Prahy Václavom Havlom. Výrazne sa na ňom podieľala opozícia a skorumpovaní poslanci vládneho HZDS a SNS. Boli medzi nimi také mená ako Milan Kňažko, Jozef Moravčík či Milan Janičina s vtedajším prezidentom Michalom Kováčom. A treba pripomenúť, že práve prezident zohral významnú úlohu v marcovom prevrate, necelý rok po tom, čo ho v bratislavskom úrade navštívil Georg Soros. Prevrat sa nevydaril, lebo na jeseň toho istého roku sa voľbami znovu dostalo k moci HZDS. Ibaže to už bol v štáte dobre zakorenený tretí sektor s výdatnou pomocou Sorosovej Nadácie otvorenej spoločnosti a „slovenské“ denníky, až na jeden, plnili ciele svojich zahraničných majiteľov.

Cieľ: Privatizácia strategických podnikov

Najmä nevydarenú privatizáciu denníka Smena a následný vznik SME využila opozícia proti vláde a obvinila ju z útokov na slobodu slova. Opozičný poslanec Ľudovít Černák dokonca informoval parlament, že kauza Smena obletela celý svet. Nedá mi v tejto súvislosti nespomenúť, aká bola v období 1994 – 1998 situácia v médiách. Slovenská televízia po každom zasadnutí vlády vysielala reláciu Press klub, v ktorom predseda vlády odpovedal na otázky novinárov. Bolo nás desať, z toho deväť opozičných voči vláde. Nezabudnuteľným sa stal Peter Tóth z denníka KDH (Slovenský denník), ktorý pred televíznymi kamerami v priamom prenose staval

premiéra priam do pozornosti. Média vyrábali virtuálnu realitu a škandalizovanie vlády išlo tak ďaleko, že na jej negáciu vytvorili jednoduchý pojem „mečiarizmus“. Funguje dodnes.

Voľby v roku 1998 boli druhým pokusom o prevrat. Niesli sa pod heslom Zmeny a boli do nich zapojené všetky denníky, okrem jedného. Slovenský syndikát novinárov za účelom zvrhnutia Mečiara školil novinárov v USA. Soros sa priznal, že pre voľby na Slovensku v roku 1998 poskytol 25 miliónov dolárov. Opozícia horúčkovo vyrábala demarše, ktoré potom prichádzali na Slovensko v oficiálnej podobe od európskych inštitúcií. Robert Fico o vládnej koalícii vytvorenej po voľbách v roku 1998 povedal, že „mala len dve priority: povaliť Mečiara a pod pláštikom boja proti mečiarizmu sa dostať do privatizácie strategických podnikov“. Napriek tomu médiá tomuto fenoménu nevenovali nijakú pozornosť. Akoby aj, privatizovali sa štátne strategické podniky do rúk aj zahraničných štátnych podnikov! A novinári ďalej viedli „boj s mečiarizmom“ pod vedením Slovenského syndikátu novinárov.

Ovládnutie mediálneho priestoru

Po roku 1998 sa diametrálne zmenil stav na mediálnom trhu. Koalícia protimečiarovských strán a straničiek, ktoré vo voľbách získali len minimálnu podporu voličov, kriminálnym spôsobom ovládla verejnoprávnu televíziu, keď všetkých redaktorov vyhodila a internovala na 28. poschodí budovy televízie. Prestal vychádzať proslovenský denník Slovenská republika, čoskoro po svojom vzniku zanikol aj Nový deň. A vznikali ďalšie nové médiá a vznikajú dodnes, v ktorých sa uplatnili len novinári s antimečiarovskými postojmi. Ako príklad uvediem novinára Martina Lengyela, ktorý stál pri vzniku TA3 a v súčasnosti rádia Aktual. V ňom aktivizuje novinárov v minulosti spolupracujúcich s rádiom Slobodná Európa. Iste nie z prostriedkov domácich podnikateľov. Novinári píšuci v záujme Slovenskej republiky po roku 1998 stratili možnosť realizovať sa. Celoplošne pokryli priestor Slovenskej republiky médiá so zahraničnými vlastníkmi a verejnoprávna televízia a rozhlas sa stali nástrojom propagandy novej moci. Tento stav v médiách trvá dodnes. Dokonca sa ešte zhoršil po tom, keď vydavateľka mesačníka Extra plus prepustila všetkých novinárov, ktorí vyše dvadsať rokov boli oporou tohto pronárodného periodika.

Samozrejme, že na slovenskom mediálnom nebi môžu hviezdieť len predajní jedinci, ktorí si vyslúžili označenie presstitúti. Ako Pavol Múdry, spoluzakladateľ súkromnej tlačovej agentúry SITA, dnes predseda rady Medzinárodného novinárskeho inštitútu (IPI) Slovensko, usvedčený zo spolupráce s ŠtB. Bývalý hovorca ÚPN Tibor Ujlacký to písomne potvrdil aktivistovi Martinovi Daňovi. Takíto novinári dostávajú priestor v médiách komentovať udalosti na Slovensku. V súčasnosti sa pozornosť zosieťovaných novinárov uberať proti vláde Roberta Fica. V spolupráci s americkou ambasádou, tretím sektorom a predovšetkým Matovičovou a Sulíkovou stranou vedú tvrdý boj o ovládnutie Slovenska.

Pokus o destabilizáciu štátu

Kto bol Ján Kuciak? V roku 2015 vyštudoval Filozofickú fakultu v Nitre a zamestnal sa v internetovom médiu aktuality .sk spadajúcom do vydavateľstva Ringier Axel Springer. Zaujímavé je, že novinársky elév pracoval na témach odhaľovania organizovaného zločinu. Na internete sa objavil videozáznam, v ktorom Kuciak vlni prednášal v bratislavskej pobočke Nadácie otvorenej spoločnosti Georga Sorosa o kauze Panama Papers. Na verejnosť prenikli informácie, že práve z londýnskeho Sorosovho operatívneho centra pochádzala prvotná dátová komunikácia o tejto kauze britskému listu The Guardian. Odhliadnuc od ďalších „produktov“ zosieťovanej slovenskej žurnalistiky, Kuciak je jej prvou obeťou.

Je zarážajúce, že médiá smrť Jána Kuciaka porovnávajú so smrťou Roberta Remiáša a bez dôkazov podsúvajú názory, že v oboch prípadoch išlo o zodpovednosť vládnej strany. Rovnako robia paralelu medzi vládou Mečiara a Fica a oboch vykresľujú ako nepriateľov slobody slova a zodpovedných za všetky kriminálne činy v štáte. Akoby sa za vlády Dzurindu či Radičovej nestali poľutovaniahodné skutky, napríklad smrť exministra hospodárstva Jána Duckého, dodnes nevyšetrená, či advokáta Ernesta Valka.

Pozornosť si zaslúži aj skutočnosť, že Kuciak bol zavraždený hneď potom, čo Fico odmietol ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru v slovenskom parlamente. Ak sa organizátori majdanizácie Slovenska uchýlili až k vražde mladého človeka a jeho priateľky, aby vyvolali nepokoje a destabilizovali spoločnosť, tak sa dajú očakávať ďalšie obeť.

(Ako ďalšie koliesko tejto mašinérie mediálneho balamútenia a rozvratu slovenskej verejnosti zapadá aj film Mečiar, uvedený v slovenských kinách (ba premietaný aj po slovenských školách!) „čisto náhodou“ práve v tomto rozvratovom čase ako „dokument“ o rokoch vlády Vladimíra Mečiara. – pozn. redakcie)

Prvá Slovenská republika a jej armáda

*Necelé tri desaťročia trvalo, kým vyšla kniha **Slovenská armáda v druhej svetovej vojne** slovom a obrazom. **Autorom publikácie, aká doteraz chýbala je renomovaný historik a spisovateľ literatúry faktu Tomáš Klubert.** V roku 2014 mu vyšla prelomová kniha o SNP *Smrť sa volala Schill o nemeckej jednotke, ktorá spôsobila povstalcom ťažké straty a rozhodujúcim spôsobom prispela k ich porážke.* Ucelená monografia o jej činnosti tiež nebola dovtedy spracovaná. Teraz autor v spolupráci s UPN a Vydavateľstvom Perfekt vydal ojedinelú knihu o Slovenskej armáde. **S T. Klubertom sa zhováral o prístupe k téme a vzniku knihy známy novinár a publicista Dušan D. Kerný.***

Spytujete sa ma, v čom najmä spočíval môj prístup k spracovaniu obrovskej matérie v textovej časti, čo bolo hlavným motívom pracovnej metódy autora náučne aj populárne spracovať túto tému? Nuž, kniha je určená najmä pre čitateľov, ktorí hľadajú základné informácie o armáde prvej Slovenskej republiky. Hlavným motívom, okrem požiadavky vydavateľa, bolo priblížiť širšej verejnosti túto problematiku zrozumiteľne a zároveň nezaujato. Môj prístup pri tvorbe knihy spočíval najmä v selekcii udalostí. Objasniť na relatívne malom priestore takúto zložitú problematiku je totiž dosť náročné. Na jednej strane nemožno zabiehať do detailov, ale súčasne sa treba vyvarovať aj prílišnému zjednodušovaniu. Údaje o zložení jednotiek, hodnostiach a zbraniach Slovenskej armády v rokoch 1939-1945, ako

aj ďalšie „technické“ informácie preto nájde čitateľ v prehľadných tabuľkách. Pre lepšiu názornosť sprevádzajú text dobové fotografie a ilustrácie.

Knih sa začína takmer desiatimi stranami o zahranično-politickej situácii – v čom bolo dôležité klásť jeden fakt vedľa druhého, jeden dátum za druhým?

Usudzoval som, že čitateľ by sa mal zoznámiť so sudetskou krízou a s Mníchovskou konferenciou 30.septembra 1938, pretože práve tieto udalosti viedli k 14. marcu 1939. Dnes sú to zdanlivo len suchopárne fakty, ale pre vtedajšie slovenské obyvateľstvo to bola neúprosná realita. Štát, ktorý sa budoval dvadsať rokov, sa v priebehu jedného septembrového týždňa zosypal ako domček z kariet. Spojenecké dohody a medzinárodné garancie stratili zo dňa na deň platnosť. Brutálny teror triumfoval nad právom. Nikto netušil, čo prinesie zajtrajšok ...

Píšete o náladách politiky a obyvateľstva, že sa cítilo ohrozené, ako to bolo, bol vznik vlastného štátu a vlastnej armády v danej situácii tým najlepším riešením? Ako by sme mali vnímať Malú vojnu?

Nemožno popierať, že Slovenský štát vznikol ako vedľajší produkt Hitlerovej agresie. Ale to bol zákonný dôsledok skutočnosti, že západné demokracie vydali po Mníchove celú strednú Európu napospas Nemecku. Slovenskí politici si mohli v tejto situácii vyberať iba medzi zlým a horším. Stačí sa pozrieť na to, čo sa dialo v susednom Česku. Vlastný štát, aj keď s obmedzenou suverenitou a nedemokratickým zriadením, bol pre Slovákov určite lepším riešením ako kolaborantský Protektorát. Takzvanú Malú vojnu, presnejšie obranu slovenských hraníc proti vojenskej agresii fašistického Maďarského kráľovstva v marci 1939, by sme mali vnímať ako jeden z najsvetlejších okamihov slovenskej histórie. Ukázala odhodlanie slovenského národa brániť svoju vlasť a zároveň zohrala dôležitú úlohu pri formovaní Slovenskej armády.

Knih vlastne vzdáva poctu štyrom slovenským generálom, ktorých Nemci popravili, z nich jeden doteraz nemá ani len pamätnú tabuľu

a dvaja iba súkromne postavené busty – bolo už o nich povedané všetko?

Nenazval by som to poctou. Nijaká osobnosť totiž nie je čierno-biela. Ponúkol som čitateľovi len základné informácie o ich kariére. Obraz o zásluhách a charaktere slovenských generálov si už urobí čitateľ sám. Na tomto mieste by som rád pripomenul, že v roku 2013 vyšla monografia *Slovenskí generáli 1939-1945*, ktorú napísali erudovaní historici P. Jašek, B. Kinčok a M. Lacko.

-krátené-
In. SNN 13/2017

*Na túto historickú tematiku bezprostredne obsahovo nadväzuje aj nová kniha o vzťahoch medzi Sovietskym zväzom a prvou Slovenskou republikou, ktorá vyšla nedávno v Moskve pod názvom **ZSSR-Slovensko 1939-1945: vojensko-politické aspekty**. Na doplnenie tematiky uvádzame informáciu slovenského politika **Jána Čarnogurského** o jeho rozhovore s autorkou tejto ruskej knihy.*

Autorkou je vedecká pracovníčka Slovanského ústavu Ruskej akadémie vied (Inštitút slavjanovedenia RAN) Valentina Vladimírovna Marjina. Knihu vydal Inštitút, Russian Academy of Sciences, Institute of Slavic Studies, 2017 ([В. В. Марьина: СССР – Словакия 1939 – 1945 гг. Военно-политические аспекты, Москва 2017](#)).

Autorka čerpala slovenskú literatúru a archívne zdroje aj ruské zdroje z diplomatických a vojnových archívov. Slovenský štát udržiaval diplomatické styky so Sovietskym zväzom až do nemeckého prepadu na Sovietsky zväz v júni 1941. Za toto obdobie sú v knihe citáty z hlásení vyslanca Puškina z Bratislavy do Moskvy. Po vypuknutí vojny sú v knihe záznamy z diplomatických rokovaní najmä medzi československou vládou v Londýne a sovietskym vedením a úryvky z vojenskej komunikácie medzi sovietskym velením a partizánmi, komunistickými funkcionármi v Moskve aj veliteľmi povstaleckého vojska. Kniha sa vyznačuje vedeckou

serióznosťou a dôkladným podopretím všetkých záverov o pramenné zdroje.

Nemecko malo po roku 1939 pôvodne v úmysle vyvolať na Slovensku nepokoje a primäť niektorých slovenských politikov, aby požiadali o pomoc nemeckú armádu a zároveň vyhlásili samostatnosť Slovenska. Taký scenár by poskytol Nemecku zámienku vyvliecť sa zo záväzkov Mníchovskej dohody na rešpektovanie pomníchovského Česko-Slovenska. Paradoxne Nemecku pomohla pražská vláda uskutočnením „Homolovho puču“. Nepokoje pochádzajúce od nemeckých agentov však zvládlo Slovensko samé do 12. marca 1939. Hitler musel modifikovať plán. Pozval slovenských politikov do Berlína, aby odtiaľ vyhlásili Slovenský štát. Najskôr to mal byť Karol Sidor, ale ten odmietol. Potom pozval Jozefa Tisu. Jemu povedal o pláne rozdelenia Slovenska medzi Maďarsko a Poľsko, ak Slovensko nevyhlási samostatnosť „očeň bystro“. Tiso požiadal z Berlína č.-s. prezidenta Emila Háchu o zvolanie slovenského snemu. Ten 14. marca vyhlásil samostatnosť Slovenska.

Sovietsky veľvyslanec Puškin v hlásení do Moskvy označil Tisa za najväčšiu politickú autoritu na Slovensku, ktorý brzdí nemecký vplyv, ale nie je schopný róznejšieho kroku.

Sovietsky zväz najskôr váhal s uznaním Slovenska, aj keď minister zahraničných vecí Ferdinand Ďurčanský vyzval desiatky štátov, medzi nimi aj ZSSR na uznanie. Molotov dal súhlas na uznanie až 15. septembra 1939. Sovietske uznanie Slovenska je nepriamym dôsledkom paktu Molotov-Ribbentrop. Nemecká interná štúdia už z októbra 1938 poukázala, že samostatné Slovensko bude slabým štátom a preto bude nositeľom nemeckého politického vplyvu a naopak České krajiny bez Slovenska budú odkázané na milosť a nemilosť Nemecka. Autorka cituje z materiálu z archívu ruského MZV, pochádzajúceho pravdepodobne z rozhovoru sovietskeho diplomata s Gustávom Husákom. Prezident Tiso sa charakterizuje ako schopný politický taktik. Podarilo sa mu posilniť vo vláde umiernených politikov a vytesniť pronemeckých radikálov. Podľa materiálu Husák žiadal od sovietskeho diplomata, aby sovietske rádio vo svojom vysielaní prestalo používať názov „Československo“, v slovenskej verejnej mienke mu to škodí.

Sovietsky veľvyslanec Grigorij Maximovič Puškin neskôr v hlásení do Moskvy označil Tisa za najväčšiu politickú autoritu na Slovensku, ktorý brzdí nemecký vplyv, ale nie je schopný ráznejšieho kroku.

Nemecký diplomat Bernard sa usmieval nad slovenskou snahou o suverenitu. Cítil sa na Slovensku pánom a vyjadril sa, že Nemecko potrebuje Slovensko len ako bránu na Balkán.

Slovenskí politici vždy zaviedli reč na ZSSR ako oporu proti Maďarsku. Puškin si zapísal do denníka ako sa ho minister zahraničných vecí Ďurčanský pýtal, kedy Sovietsky zväz zaujme Podkarpatskú Rus (vtedy bola násilne pripojená k horthyovskému k Maďarsku), pretože Slovensko chce mať spoločnú hranicu so Sovietskym zväzom. Tieto svoje názory Ďurčanský neutajil pred Nemcami a viedli k jeho odstráneniu v júli 1940 v Salzburgu.

Nemecký veľvyslanec Killinger sa pred Puškinom tiež vyjadroval, že Slovensko je v nemeckej sfére vplyvu a Sovietsky zväz sa na Slovensku nemá veľmi aktivizovať. Za najreakčnejšiu osobu v slovenskej politike označil Puškin predsedu vlády Vojtecha Tuku. Úplne sa zapredal Nemcom a vo svojich prejavoch ide ďalej ako nemecké noviny na Slovensku Grenzbote. Po rokovaniach v Salzburgu stredoeurópske oddelenie sovietskeho MZV označilo Slovensko ako bábkový štát, plniaci úlohu nemeckého predvoja na juho-východnú Európu. Naproti tomu obyvatelia Slovenska preukazovali voči sovietskym diplomatom priam viditeľnú priazeň.

Beneš v Moskve v decembri 1943 žiadal, aby sovietske letectvo bombardovalo vojenský priemysel najmä na Slovensku. V sovietskom zápise o rokovaní táto žiadosť je zachytená, v českom zápise nie je.

Pred vypuknutím nemecko-sovietskej vojny bolo Slovensko plné nemeckých vojenských transportov smerujúcich na východ. 21. júna 1941 nemecký veľvyslanec v Bratislave Ludin navštívil prezidenta Tisu v prítomnosti ministra obrany Čatloša. Ludin žiadal prezidenta, aby sa Slovensko bez odkladu pripojilo k Nemecku. Tiso sa okúňal a vtedy Ludin povedal, že ak Hitler v ten istý deň nedostane odpoveď, Slovensko pocíti dôsledky. Tiso sa potom vyjadril nie za vypovedanie vojny ZSSR, ale za pripojenie sa slovenskej armády k nemeckej, aby dal najavo, že Slovensko bolo k tomu donútené. Slovensko si zároveň chcelo účasťou vo vojne získať na svoju stranu

Nemecko proti Maďarsku. Slovenská armáda potom bojovala po boku wehrmachtu v Sovietskom zväze. Autorka uvádza aj prípad, keď sa slovenskí vojaci zúčastnili na poprave civilných obyvateľov.

Po vypuknutí vojny na východe a najmä po obrate pod Stalingradom sa ťažisko diplomatických rozhovorov prenieslo na rokovania s Eduardom Benešom a londýnskou vládou. Pri návšteve Beneša v Moskve v decembri 1943 pri rokovaní s Molotovom Beneš žiadal, aby sovietske vojenské letectvo bombardovalo vojenský priemysel najmä na Slovensku. V sovietskom zápise o rokovaní táto žiadosť je zachytená, v českom zápise nie je. Stalin povedal pri rokovaní, že Slováci sú dobrí ako vojaci, ale sú nástrojom svojho vedenia. Doma ich treba pevne držať a nedopustiť separatizmus vzhľadom na ich málopočetnosť.

Chaotické správanie partizánov pokračovalo aj počas Povstania. Odmietali sa podrobiť vojenskému veleniu a na povstaleckých frontoch fakticky nebojovali.

V lete 1944 začali Sovietski vypravovať na Slovensku organizátorské skupiny na vytváranie partizánskych oddielov, ktoré podliehali Ukrajinskému štábu partizánskeho hnutia v Kyjeve. Zároveň prichádzali do Moskvy prehnane optimistické správy ako sa slovenská armáda pripravuje na povstanie. V Moskve sú v Ústrednom archíve FSB tri zväzky vyšetrovacieho spisu proti Ferdinandovi Čatlošovi. Z Čatlošových výpovedí vyplýva, že armáda poskytovala zbrane vznikajúcim partizánskym oddielom, ale výsledok bol chaotický, a to sa podpísalo na celom priebehu Povstania. Sovietski velitelia, ktorí podliehali Kyjevu, mali snahu uskutočňovať čo najviac vojenských operácií a londýnska vláda tiež vyzývala k intenzifikácii partizánskych akcií. Slovenská národná rada a vojenské velenie pred SNP vydali príkaz zdržať sa partizánskych akcií, aby nevyprovokovali Nemcov k obsadeniu Slovenska.

Do tretice miešal sa do hry Londýn, ktorý zakázal zapojiť do príprav Povstania niektorých generálov (napr. Gustáva Malára), ktorí ukázali prílišnú lojalitu voči Slovenskému štátu. Ukázalo sa to hneď na začiatku Povstania. Partizáni pokračovali v diverzných akciách a vyprovokovali Nemcov na obsadzovanie Slovenska. Nato veliteľ

vojenskej časti plukovník Golian vyhlásil Povstanie. Jediné bojaskopné jednotky boli dve divízie na východe Slovenska. Ich veliteľom bol generál Malár, ale jeho povolal do Bratislavy prezident Tiso. Malár poveril velením počas svojej neprítomnosti plukovníka Talského. Plukovník Talský ponechal divízie bez velenia a odletel za sovietske línie žiadať podporu. Zatiaľ nemecké jednotky odzbrojili bez boja obe divízie.

Sovietske velenie však stále dostávalo správy, že dve divízie držia karpatské priesmyky a otvoria ich Červenej armáde. Stalin nariadil urýchlene pripraviť útok cez priesmyky, velením poveril maršala Koneva. Konev za týždeň pripravil útočné zoskupenie. Duklianska operácia sa začala 8. septembra, kedy už celý priesmyk bránili Nemci. Pre chaotické správy zo Slovenska a z Londýna a pre nekoordinovanosť vojenského povstaleckého velenia sa začala najkrvavejšia vojenská operácia na Slovensku a jeho predpolí. V duklianskej operácii sa zúčastnil aj československý armádny zbor najskôr pod velením generála Kratochvíla, ale v priebehu operácie ho pre neschopnosť vymenili a za veliteľa vymenovali generála Ludvíka Svobodu.

Útočné zoskupenie sa nakoniec prebilo cez Duklu a vstúpilo na slovenské územie a pokračovalo ďalej až do 28. októbra, keď SNR na Donovaloch vyhlásila Povstanie za skončené. Útočná operácia Červenej armády tým stratila dôvod a zastavili ju. Duklianska operácia stála život a zdravie 86 tisíc vojakov Červenej armády a 6 500 vojakov Čsl. armádneho zboru (údaje o obetiach operácie sa rôznia), viazala však nemecké divízie, ktoré by sa inak vrhli na potlačenie Povstania.

Molotov Benešovi povedal, že by bolo nepochopiteľné, keby Sovietsi Slovákov postavili na jednu úroveň s Nemcami a Mad'armi.

Chaotické správanie partizánov pokračovalo aj počas Povstania. Odmietali sa podrobiť vojenskému veleniu a na povstaleckých frontoch fakticky nebojovali. Spor medzi vojakmi a partizánmi sa dostal až k maršalovi Konevovi. Ten vydal príkaz, že partizáni budú mať dvojakú podriadenosť: operačne budú podliehať vojenskému veliteľovi, čiže generálovi Viestovi a organizačne a politicky štábu partizánskeho hnutia 1. Ukrajinského frontu. Karol Šmidke, Rudolf

Slánsky a Ján Šverma nesúhlasili s Konevovým príkazom a dotlačili vec až do Moskvy najskôr k Jurajovi Dimitrovovi a ten až k Stalinovi. Stalin vydal akýsi kompromisný text, ale autorka sa odvoláva na Gustáva Husáka, ktorý napísal, že nič sa nezmenilo.

Krátko pred skončením vojny sa rokovania v Moskve medzi Čechmi a Slovákami točili najmä o vnútornom usporiadaní republiky. Ale ešte v decembri 1943 pri návšteve v Moskve Beneš požiadal Molotova, aby sovietska vláda „priateľsky“ nástojila na československú vládu, aby potrestala na Slovensku všetkých vinníkov vojny proti ZSSR. Slovákov sa zastal Molotov. Povedal, že by bolo nepochopiteľné, keby Sovietski Slovákov postavili na jednu úroveň s Nemcami a Maďarmi. Beneš pri rokovaní stále trval na ideji „jednotného československého národa“. Argumentoval, že Česi sú civilizačne orientovaní na Západ, kým Slováci na Východ. Keby sa pripustila existencia dvoch národov, časom to republiku roztrhne, pretože Slováci ju budú ťahať na Východ a Česi na Západ. Nakoniec slovenská delegácia presadila existenciu dvoch národov, ale vnútorné usporiadanie republiky (asymetrický model) ponechal sporné otázky otvorené.

Čitateľ knihy už pozná ďalšie dejiny Československa. Môže si urobiť obraz, či sa historické pozorovania, o ktorých sa v knihe píše, neskôr potvrdili alebo nepotvrdili.

Knihy je pre nás veľmi poučná.

Matičná spolupráca s krajanmi v Prahe

Slovenský dom na Sukeníckej ulici v Prahe (SD) je od svojho zriadenia (r.2014) miestom, kde a takmer denne uskutočňujú prezentácie tvorivých činností našich krajanov v českej metropole. Počas roka usporiadatelia pripravujú niekoľko desiatok podujatí, koncertov, vernisáží výstav, súťaží, ceremoniálov, zábav i školení zameraných na podporu slovenského jazyka i kultúry. Tu sa stretávajú slovenské kluby, spolky i krajanovia nielen z Prahy, ale

i okolitých miest, je kontaktným miestom krajanov v Českej republike.

V decembri m.r. sa na pôde SD organizovalo slávnostné vyhodnotenie literárnej súťaže Jána Kollára, pod záštitou veľvyslanca SR v ČR J.E. Petra Weissa, s podporou MŠ ČR, ÚSZZ a hlavného mesta Praha. Od r. 2015 súťaž sponzoruje knižnými cenami aj Matica slovenská. Súťaží sa v troch kategóriách, do ktorých sa môžu zapojiť žiaci, študenti i mládež do 30 rokov. Podmienkou je písať v slovenskom jazyku, lebo o slovenskej tematike.

Mladé talenty svoje výherné práce predstavili pri slávnostnom vyhlásení výsledkov, na ktorom sa zúčastnili viacerí hostia, sponzori i usporiadatelia: za Slovenský literárny klub jeho predseda a riaditeľ Slovenského domu v Prahe Vladimír Skalský, za Slovensko-český klub jeho predsedníčka Nad'a Vokušová, za Maticu slovenskú riaditeľka Krajanského múzea MS Zuzana Pavelcová a za partnera European institu of security and crisis managment jeho konateľ Vladislav Stanko. Pri tejto príležitosti, ako aj pri príležitosti 20.výročia založenia Slovensko-českého klubu v Prahe, za jeho vynikajúcu dlhoročnú činnosť zameranú na podporu, šírenie a propagáciu slovenského vlastenectva v Českej republike, Matica slovenská udelila predsedníčke Slovensko-českého klubu Cenu MS – bronzovú medailu MS.

Témy, ktoré mladí autori vo svojich prácach reflektovali boli rozmanité. Priniesli cestopisné zážitky zo Slovenska, ale i z exotických krajín, ako aj celospoločensky závažné témy, eseje, reflexie i úvahy.

O niekoľko dní neskôr sa na pôde Slovenského domu v Prahe prezentovala aj Matica slovenská. Spoločne s výstavou drevených plastík z autorskej dielne Miroslava Poláka mala vernisáž aj výstava Cesta slovenskou Amerikou. Slovom i fotografiou prezentuje cestu delegácie Matice slovenskej v rokoch 1935-1936 na čele s Jozefom Cígerom Hronským za krajanmi do USA a Kanady.

Výstava vznikla z archívneho materiálu KM MS, ktorý predstavuje viac ako 3500 fotografií z cesty na americký kontinent. V archívnych depozitoch Matice slovenskej nájdeme aj celú dokumentačnú zbierku bohatej korešpondencie, zápiskov, listín

a ďalšieho zbierkového materiálu zachovaného z doposiaľ najvýznamnejšej cesty matičiarov na americký kontinent.

Zuzana Pavelcová

Český dom v Bratislave má byť v úplnom centre mesta, existuje už reálny projekt

Vladimír Skalský

Pre zriadenie Českého domu v Bratislave je už vybraný konkrétny objekt v úplnom centre Bratislavy. Pre TASR to uviedol Vladimír Skalský, predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí (SZSZ), ktoré prostredníctvom svojej sesterskej organizácie - Slovensko-českého klubu v SR zamýšľaný projekt koordinuje.

„S projektom sa už oboznámili i prezident ČR Miloš Zeman, rovnako tak na českom a podľa mojich informácií i na slovenskom ministerstve zahraničných vecí,“ uviedol Skalský. Prezradil, že Český dom v Bratislave má byť súčasťou väčšieho objektu v úplnom centre slovenskej metropoly, zriadenie kultúrno-spoločenskej inštitúcie si taktiež bude vyžadovať i rozsiahlu rekonštrukciu objektu.

Vo finálnej podobe má ísť o väčší priestor ako poskytuje Slovenský dom v Prahe na Soukenickej ulici v blízkosti známej Prašnej brány a Námestia Republiky. „Aj z tohto dôvodu by mala byť podpora českej strany na realizáciu inštitúcie vyššia ako slovenský príspevok, ktorý by mal byť porovnateľný s príspevkom českej strany pri kreovaní Slovenského domu v Prahe (približne 9,6 milióna českých korún),“ uviedol Skalský.

Časový harmonogram realizácie si odhadnúť netrúfol. Verí však, že práce sa začnú už v tomto roku. „Bolo by to veľmi symbolické, ak by sa aspoň základný kameň položil v tomto, na dôležité výročia česko-slovenskej histórie bohatom roku,“ uviedol. Slovo budú mať podľa neho i pamiatkári. Verí však, že otvorený by Český dom v Bratislave mohol byť na konci roku 2019.

Vladimír Skalský ocenil úsilie, ktoré projektu venuje český prezident Miloš Zeman. Ten o Českom dome v Bratislave hovoril so slovenským náprotivkom Andrejom Kiskom vo Vysokých Tatrách, v rámci svojej oficiálnej návštevy Slovenska. Absenciu tejto inštitúcie označil za posledný česko-slovenský problém a deklaroval, že jeho riešeniu bude venovať v prípade potreby pozornosť celých päť rokov svojho funkčného obdobia.

Z aktivít Ruského centra vedy a kultúry v Bratislave

Ruské centrum vedy a kultúry v Bratislave na ulici Fraňa Kráľa č. 2 v tomto roku podstatne oživuje a rozširuje svoje aktivity. Napríklad do programu na máj 2018 zaradilo uskutočnenie desiatich podujatí, z ktorých viaceré majú celoeurópsky význam. Je medzi nimi vernisáž výstavy skanzenu Polenovo o prvopočiatkoch ruskej výtvarnej moderny, umelecký večer národného umelca Ruskej federácie Olega Pogudina, výstava ikon ruskej výtvarníčky Ľudmily Pan, koncert sólistov Odeskej filharmónie i koncerty známej opernej speváčky Xénie Levinovej.

V rámci otvorenia výstavy skanzen Polenovo vo štvrtok 3. mája 2018 boli predstavené diela priekopníčok ruskej výtvarnej moderny 19. storočia Jeleny Dmitrijevny Polenovej (27.11.1850-19.11.1898) a Marije Vasiljevny Jakunčikovej (19.1.1870-27.17.1902). Obidve tieto ruské výtvarníčky, po odbornej profesionálnej príprave v Rusku a po pobyte v krajinách západnej Európy hlavne v Taliansku a vo Francúzsku, svojou tvorbou významne prispeli k rozvoju a smerovaniu ruskej výtvarnej moderny 19. storočia a majú v histórii rozvoja ruskej výtvarnej tvorby dodnes zachované svoje významné a zaslužené postavenie. Svojou všestrannou výtvarnou tvorbou majú aj dnešnému divákovi v Európe čo povedať.

- redakcia -

JUBILEÁ

Jubileá v 3.štvrt'roku 2018

Sláva národa hodná je obetí...

Jozef Miloslav Hurban

Júl

- **2. júla 1928 sa narodila v Bratislave slovenská etnografka a výtvarná fotografka ESTER PLICKOVÁ.** Pracovala v Slovenskom národnom múzeu a v Národopisnom ústave SAV v Bratislave. Orientovala sa na ľudovú kultúru – hrnčiarstvo, keramiku, banický výtvarný prejav a národopisnú muzeológiu. Autorka kníh Pozdišovské hrnčiarstvo, Maľované salaše, Jadran, Dunaj v Československu, Banská Štiavnica a i. Výtvarné fotografie vystavovala aj v Bagdade. Zomrela 1. 12. 2011. – **90. výročie narodenia.**

- **6. júla 1928 zomrel vo Viedni slovenský advokát, politik a publicista EUDOVÍT MILOŠ MIČÁTEK.** Narodil sa 25. augusta 1874 v Kisači v bývalej Juhoslávii. Vyštudoval právo a pôsobil v advokátskej praxi. Bohatú kultúrnu činnosť vykonával medzi krajanmi na Dolnej zemi, zaslúžil sa o poslovenčenie stredných škôl a vytvoril pre ne študijný národný program. - **90. výročie smrti.**

- **11. – 16. júla 1843** Eudovít Štúr, Michal Miloslav Hodža a Jozef Miloslav Hurban na fare v Hlbokom **prerokovali nové pravidlá kodifikácie slovenského spisovného jazyka – štúrovčiny.** Jeho základom sa stalo stredoslovenské nárečie ako najrozšírenejšie a najzachovalejšie. Povýšením ľudovej reči na spisovný jazyk chceli pozdvihnúť kultúrnu úroveň ľudu. Dôvodom kodifikácie štúrovčiny bol fakt, že Slováci tvoria svojbytný kmeň (národ), ktorého dôležitým znakom bol vlastný jazyk. Spisovná slovenčina oslabila

odstredivé tendencie, posilnila národnú jednotu a pomohla rozvoju národnej literatúry – **175. výročie uzákonenia.**

- **24. júla 1848 sa narodil** v Rozložnej **advokát, pedagóg a historik JÚLIUS BOTTO**. Popredný predstaviteľ národného a kultúrneho života v Gemeri. Venoval sa národným dejinám. Za prácu *Slováci, vývin ich národného povedomia* a *Krátka história Slovákov* - ho maďarská vláda súdne stíhala. Napísal aj *Dejiny Matice slovenskej*. Prispieval do mnohých slovenských časopisov. Zomrel 29. septembra 1926 v Revúcej. - **170. výročie narodenia.**

- **28. júla 1888 zomrel** v Sučanoch **evanjelický kňaz, národnokultúrny pracovník ANDREJ HODŽA**. Narodil sa 19. augusta 1819 v Rakši. Bol brat národného buditeľa Michala Miloslava Hodžu. Študoval na gymnáziu v Rožňave, evanjelickú teológiu v Bratislave a na univerzite v Halle. Bol aktívnym činiteľom štúrovskeho hnutia, zapisovateľ Ústavu reči a literatúry československé v Bratislave, spoluzakladateľ spolku Tatrin. Zúčastnil sa slovenského povstania v rokoch 1848-1849, vypracovania Memoranda národa slovenského, bol spoluzakladateľom a členom výboru Matice slovenskej. Podporoval slovenské školy, bránil národné práva na cirkevnom a kultúrnom poli. Publikoval v Slovenských národných novinách, v Orle tatranskom, Obzore a Cirkevných listoch. – **130. výročie smrti.**

- **29. júla 1793 narodil** sa v Mošovciach **básnik, zberateľ, vydavateľ ľudovej poézie a hlásateľ slovanskej vzájomnosti JÁN KOLLÁR**. Zomrel 24. januára 1852 vo Viedni, pochovaný je v Prahe. Pôsobil na slovenskej evanjelickej fare v Pešti a na univerzite vo Viedni. Nadväzoval kontakty so slovanskými učencami. Ponemčené kmene polabských Slovanov a vznikajúci pangermanizmus vzbudili v ňom obavy o osud Slovanov. Protiváhu germanizmu videl v utvorení slovanskej literárnej vzájomnosti, vo vzájomnom poznávaní literatúr a kultúr slovanských národov. Je popredným predstaviteľom českej a slovenskej poézie, zbierkou Slávy dcera sa zaslúžil o formovanie národného povedomia celej generácie. Jeho dvojzväzkové Národné spievanky v slovenčine sú najobsiahlejšou zbierkou slovenskej piesňovej kultúry. Bol stúpenec československej jazykovej a kmeňovej jednoty, odmietol

uzákonenie Štúrovej slovenčiny. Písal aj cestopisnú a memoárovú literatúru – **225. výročie narodenia.**

- **31. júla 1858** narodil sa vo Vsetíne **spisovateľ, dramatik a úradník FERKO URBÁNEK**. Zomrel 10. decembra 1934 v Petržalke-Bratislave. Študoval na slovenskom patronátnom gymnáziu v Kláštore pod Znievom. Po jeho zatvorení pokračoval na benediktínskom gymnáziu v Ostrihome a v Banskej Bystrici. Pre chorobu nedoštudoval. Je tvorcom národnej ľudovej dramatiky a autorom mnohých básní a piesní. Vydal zbierku veršov pre deti a zbierku piesňových textov spolu s partitúrou M. Scheidera-Trnavského. Jeho prozaická tvorba nezískala väčší ohlas. Písal besednice, úvodníky, hospodárske a satirické články, prispieval do krajanskej tlače. Bol spolumajiteľ tlačiarne v Trnave. – **160. výročie narodenia.**

August

- **3. augusta 1963** položili v Martine **základný kameň novej 3. budovy MS**. Stalo sa tak pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku Matice slovenskej. Impozantná budova, postavená podľa návrhu Kuzmu a Cimmermana, stavali ju systémom výsuvných stropov. Stavba bola ukončená v auguste 1975. Dnes slúži na uloženie zbierok Slovenskej národnej knižnice – **55. výročie.**

- **4. augusta 1863** sa konalo v Turčianskom Svätom Martine **zakladajúce zhromaždenie prvého celonárodného kultúrneho spolku MATICE SLOVENSKEJ**. Jej hlavná úloha bola vydateľská, ale pre Slovákov bola všetkým. Zjednotila Slovákov rozdelených náboženstvom – na jej čele stál katolícky biskup Štefan Moyses, podpredsedom bol evanjelický superintendent Karol Kuzmány. Založila prvé slovenské múzeum, zriadila vedecké odbory, vydávala prvý po slovensky písaný vedecký časopis Letopis Matice slovenskej. Sústredila okolo seba 1200 členov a vyše dvanásťtisíc darcov a priaznivcov. Bola najväčšou prekážkou maďarizátorom pri ich snahe utvoriť v Uhorsku „jednotný maďarský národ“. Protiprávne ju – ako jediná zo slovanských matíc – v roku 1875 zatvorili. Obnovená bola po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1919. – **155 rokov od vzniku.**

- **8. augusta 1748 sa narodil** v Častkovciach **cirkevný hodnostár, biskup JÁN ANTON RÉVAI (Révay)**. Pochádzal zo známeho šľachtického rodu, stal sa spišským biskupom a županom Turčianskej a Oravskej stolice. Vysoký predstaviteľ katolíckej hierarchie po tolerančnom patente plne rešpektoval náboženskú znášanlivosť. Podporoval školy, založil základiny na podporu študentov, staval kostoly a dal postaviť kúpeľnú budovu v Ľubovnianskych kúpeľoch. Zomrel 9. januára 1806 v Spišskom Štiavniku. - **270. výročie narodenia.**

- **8. augusta 1908 sa narodila** v Banskej Bystrici **slovenská maliarka ELENA BELLUŠOVÁ**. Zomrela 14. novembra 1998. Bola sestrou architekta Emila Belluša. Zameriavala sa na figurálne maliarstvo a monumentálno-dekoratívnu tvorbu. Do veľkej študovne dnešnej Slovenskej národnej knižnice urobila Zlatú niť Matice slovenskej. Vytvorila množstvo detských portrétov a kreslené portréty popredných slovenských predstaviteľov kultúrneho života – **110. výročie narodenia.**

- **12. augusta 1928 zomrel** v Bratislave **novinár, politik a krajaný pracovník IGNÁC GESSAY**. Od roku 1898 pôsobil medzi krajanmi v USA ako funkcionár viacerých spolkov. Pripravoval Clevelandskú dohodu a podpísal Pittsburskú dohodu. Zakladateľ Slovenskej ligy na Slovensku. - **90. výročie smrti.**

- **13. augusta 1763 založili** v Banskej Štiavnici na podnet Márie Terézie **BANSKÚ AKADÉMIU**. Jej prvým pracoviskom bola katedra mineralógie a chémie. Viedol ju Nikolas – Joseph Jacquin, dovtedy riaditeľ univerzitnej botanickej záhrady vo Viedni. Ďalšiu katedru matematiky a mechaniky – zriadili roku 1865. Hneď prvom roku vyučovania (1764) bolo o školu 40 záujemcov. Jej lokalizáciou v B. Štiavnici podporili tam používané moderné stroje a postupy ťažby. Na akadémii pôsobili viacerí odborníci svetového mena – **255. výročie vzniku.**

- **16. augusta 1938 zomrel** v Ružomberku **katolícky kňaz, náboženský spisovateľ, politik, zakladateľ Slovenskej ľudovej strany ANDREJ HLINKA**. Narodil sa v Černovej (Ružomberku) 27. septembra 1864. Bol signatárom martinskej Deklarácie slovenského národa a vedúcim predstaviteľom slovenského autonomistického hnutia. Poslanec Národného zhromaždenia,

predseda Spolku sv. Vojtecha a člen výboru Matice slovenskej.- **80. výročie smrti.**

- **20. augusta 1908** zomrel v Kremnici **spisovateľ, lekár a prírodovedec GUSTÁV KAZIMÍR ZECHENTER pseud. Laskomerský.** Účastník revolúcie 1848 vo Viedni a národných podujatí. Písal satirické články, cestopisné črty, poviedku i autografiu, maliar, geológ a botanik.- **110. výročie smrti.**

- **V noci z 20. na 21. augusta 1968** vtrhli vojská Varšavskej zmluvy (okrem Rumunska) do Československej socialistickej republiky „zachraňovať“ socializmus. Vojské jednotky Poľska, Bulharska, Maďarska a NDR sa po istom čase stiahli z nášho územia, vojská Sovietskeho zväzu vyše dvoch desaťročí „dočasne“ zostali na území ČSSR. – **50. výročie vpádu.**

- **28. augusta 1908** sa narodila v Blatnici **poetka, prekladateľka, redaktorka a vydavateľská pracovníčka MAŠA HAEAMOVÁ** vlastným menom **Pullmanová.** Najskôr pôsobila ako úradníčka vo Vysokých Tatrách, dvadsať rokov bola redaktorkou v Mladých letách. Od ľúbostných motívov prechádzala k zobrazeniu tatranskej prírody a k sociálnym motívom. Tvorila básne i literatúru pre deti, ktorú prekladala aj z ruštiny, lužickosrbčiny a češtiny. Dlhoročná členka výboru MS. Zomrela 17. júla 1995 v Bratislave, pochovaná je na Národnom cintoríne v Martine. - **110. výročie narodenia.**

September

- **4. septembra 1843** v Liptovskom Mikuláši **sa narodil kňaz, učiteľ a hudobný skladateľ JÁN LEVOSLAV BELLA.** Zomrel 25. mája 1936 v Bratislave. Pochádzal z mnohohodetnej rodiny – bol najstarší z deviatich detí. Otec bol učiteľ a organista. Je autor prvej slovenskej opery Kováč Wieland. Pri založení Matice slovenskej zložil omšu. Písal verše, črty, recenzie, úvahy a uverejňoval ich v novinách. Bol popredný bojovník za národné oslobodenie. Do umelej hudby vnášal národné prvky (Staroslovanský otčenáš, Variácie na ľudovú pieseň).- **175. výročie narodenia.**

- **15. septembra 1963** vznikol v Ríme **SLOVENSKÝ ÚSTAV sv. CYRILA a METODA.** Založený bol v roku 1961 z iniciatívy kňazov, ktorí prišli do Ríma študovať po skončení druhej svetovej vojny a po februári 1948. Boli nútení odísť z vlasti, pretože boli

doma prenasledovaní pre náboženskú aktivitu. Základný kameň budovy posvätil pápež Ján XXIII. v roku osláv 1100. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Dôležitú úlohu mal v rokoch 1968 až 1989 vo vydávaní duchovnej literatúry, ktorá sa dostávala na Slovensko. Pápež sv. Ján Pavol II. povýšil Slovenský ústav na Pápežský slovenský ústav a zriadil v ňom Pápežské slovenské kolégium sv. Cyrila a Metoda. – **55. výročie vzniku.**

- **16. septembra 1848 vznikla** vo Viedni **SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA** ako prvý vrcholný politický i vojenský orgán Slovákov. Tvorili ju predsedovia J. M. Hurban, E. Štúr, M.M. Hodža, tajomníkmi boli B.Nosák-Nezabudov a D.J.Bórik. Vojenský poradcovia boli Česi - B. Bloudek, B. Janeček a Fr.X. Zach. Organizovala ozbrojené vystúpenie v revolučných rokoch 1848-1849.- **170. výročie vzniku.**

- **21. septembra 1888 sa narodil** v Kostolišti **maliar, grafik, ilustrátor a výtvarný pedagóg MARTIN BENKA**. Pôsobil v Prahe, Bratislave a Martine. Je zakladateľskou osobnosťou slovenského výtvarného umenia. Od mladosti sa venoval krajinárstvu a prepracoval sa k svojskému chápaniu slovenskej krajiny, monumentalizoval slovenskú prírodu. Syntézou jeho prác boli kompozície Drevári pod Ďumbierom a Slovenská kultúrna jar, znázorňujúca príchod Cyrila a Metoda. Jeho meno nesie múzeum-galéria v Martine. Venoval sa aj hudbe. Zomrel 28. júna 1971 v Malackách, pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine. – **130. výročie narodenia.**

- **23. septembra 1928** - deväť rokov po tragickom skone M. R. Štefánika - bola **na Bradle odhalená ŠTEFÁNIKOVA MOHYLA**. Projektovateľ ju národný umelec, výrazný predstaviteľ slovenskej i stredoeurópskej architektúry Dušan S. Jurkovič (1868-1947). Pomník bol v tom čase najkrajším pamätníkom svojho druhu v Európe. Mohyla bola zrekonštruovaná v rokoch 1989-1996. – **90. rokov od vzniku.**

- **25. septembra 1908 sa narodil** v Pezinku **hudobný skladateľ, vysokoškolský pedagóg EUGEN SUCHOŇ**. Tvorca slovenských opier *Krútnava a Svätopluk*, monument fresky z počiatkov národných dejín. Pozornosť domácej i zahraničnej verejnosti vzbudili jeho skladby kantáta *Žalm zeme podtatranskej*, *Baladická*

suita a i.- Organizátor hudobného života, patrí medzi vedúce osobnosti Slovenskej moderny. Dlhé desaťročia sa venoval výchove hudobných pedagógov. Zomrel 5. augusta 1993 v Bratislave. - **110. výročie narodenia.**

Michal Eliáš